

»SLOVENE« velja
po pošti na vsi strani Jugo-
slavije in v Ljubljani:
za celo leto naprej... K 84—
za pol leta " " " 42—
za četrt leta " " " 21—
za en mesec " " " 7—
Za inozemstvo celoletno K 95—
Sobotna izdaja:
za celo leto " " " K 15—
za inozemstvo " " " 20—

SLOVENE

Inserati:
Enostolpna petstvarica (53 mm
široka in 3 mm visoka ali nje
prostor)
na enkrat . . . po K 1-20
uradni razglaš . . . po K 1-80
Pri naročilu nad 10 objav
popust.
Najmanjši oglas 59/9 mm K 4—
Poslano:
Enostolpna petstvarica K 3—
Izhaja vsak dan izvenredno
nedeljek in dan po prazniku,
ob 5. uri zjutraj.

Uredništvo je v Kopitarjevi ulici št. 6/III.
Recepti se ne vračajo; nefrankirana pisma se ne
sprejemajo. Uredn. telef. št. 50, upravn. št. 326.

Političen list za slovenski narod.

Uprava je v Kopitarjevi ul. 6. — Račun poštne hran.
Ljubljanske št. 650 za naročnike in št. 349 za oglase,
avstr. in češke 24.797, ogr. 26.511, bosn.-herc. 7563.

Vidov dan.

Na današnji dan leta 1389. je bila v krvi junakov utopljena svoboda srbskega naroda. Nad jugoslovanskimi zemljami je zamrlo solnce svobodnega življenja in zavladovala je mrka sužnjost turškega plemesca. Domalega vse jugoslovanske dežele so izgubile svojo samostojnost in vsa plemena Jugoslovancov so životalila v tujem robstvu.

Robstvo je greh na kulturi, zločin na človeštvu, ker veže in uničuje žive sile zaslužnjega naroda, jih pritiska k tlom in tepta v svoji brutalnosti, medtem ko bi osvobodjene sile srca, duha in telesa tako lahko pomagale dvigati človeško kulturo v blagor in prospeh vseh ljudi.

A »sveti egoizem« nasilnika in tirana, ki živi od plodov dela zaslužjenih rok, ne pozna teh ozirov, ker kultura mu je lastna udobnost in človeštvo mu je njegov — jaz. Tisti, katerih moč in sijaj se opira le na skrivljene hrbte sužnjev, poznajo besedo »kultura« le tedaj, ko je treba kriviti hrbte, ki bi se hoteli zrvnati, kakor stoje zrvnani svobodni ljudje, ustvarjeni po božji podobi.

Vidov dan leta 1389. pomeni poraz svobodnih in pridnih jugoslovanskih plemen, ta dan je črni dan krščanske kulture. Visoko razvita kultura triumfirala je nasilje in naša ljudstva so socialno in gospodarsko propadla v svoji temni sužnjosti.

In vendar je misel svobode neprestano živela v ljudstvu. Rodovi so ginevali v bedi in pomanjkanju, rodovi, ki niso poznali svobode, a umirali so za njo in v mislih na njo, ker v srcu nepokvarjenega človeka je doma tisti zdravi optimizem, ki veli, da krivica nikdar ne more trajno vladati nad pravico. Ta misel je rodila v jugoslovanskem narodu junake svobode, mučenike za pravico in kulturo. In kri teh je klicala v življenje nove borbe, nove maščevalce, dokler ni zasvetila nad Kosovim poljem srbskega naroda zarja svobodnega dne.

In skoro po 530 letih je srbski narod zopet na svobodnem Kosovem polju iz polnih prsi svobodno zadihal. In po 530 letih izza prvega Vidovega dne je zadihalo pristo in svobodno združeno jugoslovansko ljudstvo. In vendar današnji Vidov dan praznuje slovenski narod z drugačnimi občutki ko njegovi srbski bratje. Res je zaorila na slovenskem Kosovem pri Gospičevu svobodna slovenska pesem, a čuvajmo političnoletnega nasilja, ki so spremenili sicer ime in govorico, a

ohranili stari značaj tistih osvojevalcev, ki so pred 530 leti zaslužili srbsko Kosovo, ti čuvajmo krivice in »svetega egoizma« ustvarjajo na Koroškem in na Primorskem za slovensko pleme jugoslovanskega naroda nov Vidov dan, dan nove sužnjosti, novih krivic in nasilja.

Kakor nas boli žalostna usoda zadnje slovenske koče, ki ji ni dano, da bi jo solnčilo svobodno solnce, in katere bedni prebivalci ne bodo mogli biti deležni svobodnega razvoja, socialnih dobrot in kulturnih dobrin, ki jih prinaša svoboda, vendar tudi v srcih našega naroda sili na dan in do izraza tisti optimizem, ki nikdar ne kloni, ki vedno upa in hoče.

To je duh kosovskih junakov, duh borcev za pravico, junakov svobode. In zato z radostjo in hvalečnostjo v srcu obhajamo spomin Vidovega dne, ki je porok, da bo povsod, kjer še vlada krivica in nasilje, zavladovala prej ali slej misel pravice, ljubezni in svobode. In trdna je naša vera:

Ta naš dan ni več daleč!

Proslava Vidovega dne v Ljubljani.

Včeraj na predvečer Vidovega dne se je vršila na trgu pred Mestnim domom veličastna slavnost, ki se jo je udeležilo na tisoče občinstva. Sredi trga je bil s cvetjem ozaljšan govorniški oder. Trg sam je bil okrašen s trobojnimi zastavami. Zastopane so bile vse javne oblasti in ljubljanska društva, med drugimi S. K. S. Z., Orel, ljubljanski Sokol, šišenski Sokol, Glasbena Matica, pevska zveza Ljubljana, pevski društvi »Ljubljanski Zvon« in »Slovec«, primorski sokolski krožek, čitalnica v Šiški, večina društev z zastavami. Red so vzdrževali ognjevarski društvi iz Ljubljane, tobačne tovarne, Most in Viča. Številno je bil zastopan častniški zbor, na čelu mu g. polkovnik Štiblj Vukasovič.

Slavnost je otvoril z »Lepo našo domovino« zbor združenih ljubljanskih pevskih društev pod vodstvom ravnatelja g. Hubada.

Slavnostni govor je imel vseučiliški profesor dr. Ilišič, ki je govoril o pomenu Vidovega dne in misli nanj, ki se je pododvala od roda do roda. Vedno nanovo je vzbujala narod k novim dejanjem za uresničenje velikega narodnega ideala. Misel, da je treba narodnemu idealu žrtvovati vse, imetje in življenje, se je prenesla v narodni pesmi na slehernega Srba in ga navdala v dno bitja. Postala je duša

srbskega življenja in posebljena v kraljeviču Marku je živela stoletja za stoletjem, vedno sveža in razplamtevala, četudi je narodno telo hiral. Okrutna usoda je ubijala srbsko življenje in njegove duše, toda svitlo vidovdanske misli ni mogla ubiti. Danes, ko je vidovdanska misel zmagala in praznuje zmagoslavje, je potrebno, da se vprašamo, ali res podrejamo svoje osebne interese skupnosti, ali spravljajo posamezni deli zorne naše države svoje interese v sklad z interesi našega carstva? Vidovdanska misel danes ne sme biti niti obupajoč pesimikem, niti slep optimizem. Prožeti od nje in trdno odločeni, ravnati se po njej, kakor so ji kot svoji vodnici sledili naši srbski bratje, jo hočemo oznanjati vsemu svetu. Pa najsi izgubimo bitko: vidovdanska misel bo vstala in živela kakor je zmagovito prebila najhujšo dobo našega trpljenja. Ta misel nas povede do popolne svobode!

Govor je bil sprejet z navdušenim odobravanjem. Po govoru je pevski zbor odpel himno »Bože pravde«, ki jo je občinstvo poslušalo z odkritimi glavami. Po končani slovesnosti se je občinstvo razšlo med navdušenim klicanjem kralju Petru in jugoslovanski vojski.

„Domača“ politika.

Zadeva odstavitve črnomeljskega uradništva, ki se je omenila včeraj v dveh poporočilih iz Zagreba, je na vso moč resna in važni državni ter ljudski interesi zahtevajo, da se stvar v luči javnosti brezobzirno pojasni.

Pred nedavnim časom je prišel iz Belgrada od notranjega ministra Pribičevića brzojavni ukaz, da se mora vse uradništvo črnomeljskega okraja, od okrajnega glavarja do zadnjega sluga, nemudoma, in sicer brzojavno odstaviti ter poslati na druga mesta. Ravnotako se morata brzojavno premestiti slovenjegraški glavar dr. Ipavic ter brežiški glavar dr. Koropec. Ta ukrep se je izvršil preko glave deželne vlade, na podlagi informacij »verodostojne osebe«, ki je v Belgradu intervenirala. Pribičeviću se je zdelo primerno, da se za mnenje deželne vlade in njene uradne informacije prav nič ne briga in stavi zasebno informacijo »neznanca« nad celokupno avtonomijo naše dežele. Brez vsake disciplinarne preiskave, brez vsakega zaslišanja prizadetih uradnikov, brez navedbe vzrokov se prevrže cel uradniški aparat ene pokrajine v par urah.

Družine, ki so mnogo let v kraju bile udomačene, imele tam svoje hiše in svoja posestva, so kar čez noč, ne da bi vedele

za vzrok, vržene iz svojih razmer in si ne smejo in ne morejo pomagati. Nepopisna zmeda, razburjenje in velik strah je bil združen s tem neverjetnim, brezglavim ukrepom. Ljudstva se je polastil nemir in nevolja, župani okraja so začeli energično protestirati in izjavili, da odložijo svoja mesta, če se ta bedasti ukaz ne preklicuje. »Neznanec«, ki je povzročil ta ukaz pa je dr. Žerjav, ki je pokazal s tem silno globok vpogled v naše ljudske potrebe.

Včerajšnji »Slov. Narod« jeclja, da so bile »razmere v črnomeljskem okraju takšne, da se vsakdo čudi, da je država mirno prenašala gonjo združenih kočevarjev, Radičevcev, boljševikov in šustersičancev, ki jih družijo ena sama misel,« škodovati mladi državi. Kako neosnovana, otročja in bebast je ta trditev, dokazuje dejstvo, da je včeraj Pribičević brez vsake preiskave brzojavno preklical svoj brezglavi ukaz. Če bi bilo po »Narodu«, bi moral ostati ta netakten, žaljiv, našo deželno vladno in naše uradništvo ponižujoč ukrep še nadalje v veljavi. Globokokomunamreč brblja: »Vsed tega se ministrstvu ne more šteti v zlo, če je izvršilo iz službenih ozirov potrebno premeščanje.«

Ta ukrep, ki ni povzročil drugega kot nered in zmešnjavo v uradovanju glavarstev, razburjenje in upor med ljudstvom, nevoljo med uradnimstvom, par tisočakov denarne zgube za prizadete družine, nezaupanje v državo in brezmiselno prevajanje prtljage in pohištva, ta ukrep se zdi »Narodu« potreben. Le v glavi pristnega »demokrata« se more producirati taka misel. Ukazovanje Pribičevića je tarokiranje in ne javno upravljanje. S takim tarokom naj osrečuje Hrvatsko s svojim koruptnim uradnimstvom ne pa Slovencev. To lahko miselno in brezumno početje zamore oškodovati najvitalnejše koristi države, povečati javni nered in pospeševati gibanje »boljševikov«, ki se ga »Narod« tako boji.

Taka upravna politika se more poriditi le pri ljudeh, ki vohajo povsod za »veleizdaljci« in »zločinci« ter kličejo po prekem sodu in vislicah, kot po zapopadku vse državne modrosti. Res, lepa »domača« politika.

To so jugoslovanski »Nationalverbändler«.

Bodočnost slovenske Ziljske doline.

(Razgovor s poslancem Grafenauerjem.)

Belgrad, 25. junija 1919.

Ko se je pred nekaj dnevi vrnil poslanec Grafenauer iz Ljubljane v Belgrad, ka-

LISTEK.

J. Mohorov:

Epilog k „Kosovi devojki“.

(Deklamira za Vidov dan 1919 M. Pirnat, gimnazijec v Kranju.)

Za svobodo je boj končan,
končana doba sile tuje;
domovja prvi svetli dan
junaški spev povečuje;
pretežkih dni spomin tema n
bodočnost svetlo oznanjuje...

Oj Kosovo, krvi poljana,
vsa s cvetjem rdečim posejana
pogreznjena vsa v molk in mrak!
K junaku legel je junak:
roké so v boju omahnile,
oči sokolje so vgasnile,
svobodni grob odprt leži
in v grobu stara slava spi
in narod spi in car — junak,
pogreznjen v grob in molk in mrak...
Ne, ne! Čuj pesmi težke klic
iz strun se pevčevih ogreva,
in kakor solnce v temo seva
in briše mrak iz čel in lic

in briše žalost iz srcá
in onemoglost iz duhá
in po osveti koprni
in po svobodi iz noči,
iz duše v dušo lije se
iz veka v veke vije se
in raste... in je že... orkan:
»Na Kosovo! Na boj, na plan!«
Na Kosovo! O, glej, o, glej!
Grob pozabljen in tih doslej,
zagrnen v žalost temnih dni
se li odpira in živi?
Živil Iz njega raste moč
in meč, krivici klubujoč,
pogum nestrti — v veke zvest
in duh — vseveliki do zvezd.
Božanstvo domovine vstaja
pravice svete si osvaja;
še enkrat bije boj težak
kot nekdanj ded zdaj v nu k — junak.

Na Kosovem je boj končan;
domovja prvi svetli dan
junaški spev povečuje,
junakov dela oznanjuje,
iz strun se pevčevih ogreva
in kakor solnce v jutru seva,
iz dedov v vnuke vije se,
iz duše v dušo lije se:
»Bože pravde...«

J. Z.:

Kosovo.

Neštetokrat se omenja v jugoslovanskih narodnih pesmih in povestih Kosovo polje, skoro vsa srbska zgodovina se suče krog tega imena. Da, Kosovo polje ima svojo pestro, zelo zajemljivo preteklost. Srbina spominja Kosovo na tužno usodo lastnega naroda, spominja ga težkih bojev, v katerih so njegovi junaški predniki preživeli kri za vero in svobodo, a hkrati mu je Kosovo poroštvo za boljše bodočnost.

Zgodovina Kosova je tako stara kakor zgodovina Balkana sploh. In ni čuda — saj tvori po svoji zemljepisni legi skoro nekako središče balkanskega polotoka. Kosovo je bilo od nekdanj pozorišče krvavih bojev; to bogato in rodovitno zemljo na obeh bregih reke Sitnice je velikokrat pojila in namakala človeška kri. Klaić piše (1903): »Bit će možda još i krvavih ratova radi toga znamenitoga pedlja zemlje. Jer ko bude imao Kosovo, onaj će biti gospodar balkanskoga poluotoka.« Tega so se zavedali vsi narodi, ki so pošiljali v boj svoje najbolje može in mladeniče, tega so se še posebno zavedali Srbi; njih stoletne težnje, priboriti si nekdanjo srbsko slavo, so se v zadnji balkanski vojni, ko je otemnel turški polumesec, izpolnile.

Na Kosovem so živeli v prastari dobi predniki današnjih Arnavtov, stari Iliri

Dardanci in Autariati, ki so se večkrat bojevali med seboj, kakor tudi z Makedonci na jugu in Kelti ter Germani na severu. V rimski dobi je bilo Kosovo znano pod imenom »Campi Dardanici«.

Krog l. 35. po Kr. so podjarmili Rimljani Dardance in vsa sosedna ilirska plemena in Kosovo je tvorilo južni del pokrajine »Moesia superior«. Sele Dioklecijan (284—305 po Kr.) je Dardanijo kot samostojno pokrajino podredil prefektu vzhodnega Ilirika, ki je pripadal vzhodnorimskemu cesarstvu.

Posebno važni mesti v Dardaniji sta bili Scupi — današnje Skoplje in Ulpiana kraj današnjega Lipljana na Kosovem. Ulpiana je bilo znamenito kulturno središče. Od tu so vodile dobre ceste v Scupi, Therrando (Prizren) in naprej k morju, v Charmaenis (Novi pazar) in četrti v Nis.

Ko so prihajali v 5. in 6. stoletju Srbi in Hrvati na Balkan, so se naselili skoro po vsej Dardaniji Srbi, ki so ustanovili župe: Lipljan, Lab (nazvan po reki Albi; pri Herodotu: Alpis), Drenico in Sitnico. Poslednji dve imeni so pri nesli Srbi seboj iz pradomovine. Pozneje je nastala še županija Rasa (po dardanski utrdbi Arse; prim. Arsia — Raša v Istri, otok Arbe — Rab), koje župani so bili vladiki vseh žup na Kosovem.

Koncem 9. in v začetku 10. stoletja so se vršili med Srbi in Bolgari hudi boji. Po

mor je bil odšel ob času, ko se je odločalo s sredstvi diplomacije in armade o bodočnosti Koroške, sem ga obiskal in prosil, naj pove svoje mnenje o bodočnosti koroških Slovencev, zlasti o tistem delu koroških Slovencev, ki jim na podlagi poročil iz Pariza preti nevarnost, da ne pridejo v Jugoslavijo.

Poslanec Grafenauer stanuje na periferiji Belgrada blizu svetosavske cerkve v mali pritlični sobici, ki je značilna za belgrajska predmestja: vhod je z dvorišča, edino okno pa gleda na sosedov vrt, posajen s češnjami, breskvami in jablanami; ob vrtni ograji raste vinska trta in cvetoče rože.

Po kratkih uvodnih besedah je prešel pogovor na bodočnost ljube Ziljske doline.

»Gospod poslanec, kam bo spadala po Vašem mnenju Ziljska dolina v bodočnosti?»

»Čisto gotovo k Jugoslaviji! O tem jaz nič ne dvomim. Vprašanje je samo, kdaj pridejo tudi Ziljani k svojim bratom v isto državo. Ententa hoče sedaj očitno ostane koroških Slovencev, ki ne pridejo v Jugoslavijo na podlagi sedanjega vojaškega in političnega položaja (in zlasti prvi je za končno odločitev važnejši, nego bi človek sodil na podlagi teoretiziranja o pravicah), razdeliti med Nemško Avstrijo in Italijo. Tako pravijo, da bi mi Ziljani pripadli Nemški Avstriji, naši sosedje v Kanalski dolini pa Italiji. Kdor pozna gospodarske in narodne razmere pri nas, ve, da je to velika neumnost, ki bi jo mogli zagrešiti samo ljudje, ki delijo svet po strateških in ne vem še kakšnih mejah, prav kakor da bi bil ta svet naseljen, ne da bi se ozirali na ljudstvo, ki na tem ozemlju prebiva!

Ker vem, da vi Kranjci poznate Koroško večinoma le slabo, Ziljske doline pa skoraj nič ne, Vam moram malo opisati gospodarske in narodnostne razmere pri Ziljanih.

Ziljska dolina je od Šmohora do Podkloštra — to je najlepši in najbogatejši del Ziljske dol. — popolnoma slovenska. Kar je Nemcev, so vsi umetno naseljeni v zadnjem času in čisto izginje med kompaktno maso slovenskega prebivalstva. Prebivalstvo živi — ako odračunamo domače rokodelce — izključno od kmetijstva. Zanimivo je pa opazovati, da se nahaja poleg kmetov v Ziljski dolini tudi razmeroma mnogo domačih rokodelcev — tudi jaz sem se kakor že moj oče pečal poleg kmetijstva tudi z izdelovanjem cerkvenih orgel — tako da so naši kmetje glede prehrane in glede rokodelskih izdelkov neodvisni od nemčurjskih mest in trgov.

Največji dohodek daje ziljskemu kmetu živinoreja. Za živinorejo je naša dolina naravnost ustvarjena. Naši ziljski konji so dobili premijo na razstavah v Rumuniji, Italiji in Belgiji. Pred leti je poslala rumunska vlada k nam celo posebno komisijo, da je nakupovala plemenske žrebce za Rumunijo.

Do take višine se je dvignila naša živinoreja poleg skrbnosti kmetov zato, ker so dani pogoji, da se more živina pasti. Že dolina sama nudi možnost, da ima živina dosti paše, ker imajo skoro vse vasi (razen občin Gorice in St. Štefan) ali servitutno pravo za pašo v graščinskih gozdovih ali pa lastne paše v izobilju. Kako lepo živino imajo n. pr. kmetje v občinah Strajaves (Stranja vas), Bistrica, (zlasti kmetje v Zahomcu), Šmerče (Smrečje), Brda in Blače! Vse te vasi imajo, kakor rečeno, mnogo lepih pašnikov. Živina iz krajev, ki te pravice nimajo, zaostaja na prvi pogled vsak strokovnjak. Kdor ne veruje, kakšnega pomena je za živinorejo paša, naj gre pogledat živino v Ziljski dolini!

Neprimerno večje važnosti nego paša v dolini, naravnost življenjskega pomena za

našo živinorejo so pa prekrasni pašniki na naših planinah in gorovju, ki zapira ziljsko dolino proti jugu in jo loči od Kanalske doline. Pašniki so last planinskih zadrug v Brdih pri Šmohorju, Poludniku, Dolah, Ločah, Goričah, Blačah, Bistrici, Zahomcu in Strajavesi. Sedaj pa pomislite: vsi ti pašniki ležijo v celoti ali vsaj v ogromni večini v ozemlju, ki bi imelo po sedanjih vesteh iz Pariza pripasti Italiji! Če bi prišlo res do tega, da bi tekla državna meja med Italijo in Nemško Avstrijo tako, da bi naše domove odrezala od naših planin, je zadan živinoreji v Ziljski dolini smrtni udarec. Ali bodo pustili Lahi našim kmetom, ki bodo prebivali v drugi, morebiti celo sovražni državi, da bodo pasli živino po laškem ozemlju? Slabo bi poznal Lahe, kdor bi mislil kaj takega. Ziljani (ne sicer Slovenci, pač pa oni Nemci v gornji Ziljski dolini, ki so mejili že pred svetovno vojno na Italijo) imajo v tem oziru zelo žalostne skušnje. Če se je živina pasla ob državni meji in stopila na italijansko ozemlje, so jo italijanski financarji, ki vrše tudi mejno stražo, kar konfiscirali. Le z veliko težavo se je posrečilo včasih dobiti živino nazaj.

Ločiti Ziljsko dolino od pašnikov, od katerih prebivalstvo takorekoč živi, se pravi, ločiti drevo od korenin, ki mu dajejo hranilo! S tem bi se ustvarile v gospodarskem oziru razmere, ki bi bile nevzdržne — razumite, nevzdržne! Jaz sem prepričan, da ta ločitev ne bo stalna, da morebiti do nje niti prišlo ne bo. Ziljska dolina spada politično tja, kamor Kanalska dolina, s katero ima deloma skupne pašnike in v kateri je prebivalstvo prav tako popolnoma slovensko, če tudi so večji kraji deloma izgubili svoj prvotni značaj v zadnjem času umetnim potom: obe morata priti v Jugoslavijo, kamor ju vabijo narodnosti in gospodarski oziri.

Kdor pozna našo Ziljsko dolino, ta prekrasni svet, to blagoslovljeno zemljo — gospod, ali ni, da bi človek umrl žalosti, če bi nam odvzeli ta svet ki je naš takorekoč od pamtiveka, pa bi se domačin niti domov ne mogel več vrniti...

»Kakšno pa je ljudsko razpoloženje v Ziljski dolini proti Jugoslaviji? Kaj pravijo Vaši nemčurji?»

»Pod našimi nemčurji si ne smete predstavljati kakih zaničevalcev slovenskega jezika, ampak to so le oportunisti, ki so računali tako-le: mi imamo nemške šole, nemške urade, zato moramo biti »deutschfreundlich«, ker smo popolnoma odvisni od Nemcev; s poudarjanjem slovenske narodnosti samo škodujemo sebi. Zanje je bilo nemčurstvo le ozir na državo. Če se zruši podlaga, na kateri je slonelo njih nemčurstvo, se bo tudi nemčurstvo sesedlo samo od sebe.

Zato boste razumeli, da je bilo pri nas za Jugoslavijo vse navdušeno in da so ob razsulu Avstrije vsi Nemčurji zlezli tako pod klop, da ni bilo nikjer nikogar ne videti ne slišati. Nemčurstvo ni imelo svoje korenine morebiti v kakem prepričanju, ampak samo v strahu ljudi, ki so se bali Nemcem zameriti. Samo v občini Brda pri Šmohorju je podpisalo lani med vojsko majniško deklaracijo 260 oseb, v občini, ki šteje 1200 duš in ki je brez slovenskih šol, in to v času, ko je prežanjalo nabiralce podpisov vse, kar je bilo »c. kr.«. Sicer sem pa povedal že preje, da je Ziljska dolina od Šmohorja do Podkloštra popolnoma slovenska, da je večina zemlje v rokah premožnih slovenskih kmetov in da je nemčurstvo le umetno gojena smrdeča rastlina, ki bo usahnila takoj, ko je ne bodo več umetno hranili.

»Kakšno bo po Vašem mnenju usoda Beljaka, gospod poslanec?»

»Usoda mesta je ista kakor usoda okolice. Kadar bo spadala beljaška okolica k Jugoslaviji, bo Beljak slovenski. To Vam

pokaže čisto enostaven račun. V Beljak gravira kakih 25 slovenskih občin in le 8 nemških. Pritok prebivalstva v mesto je torej po ogromni večini slovenski. Ako bi se nam ta pritok neprestano nasilno in umetno ne potujčeval, bi bil Beljak davno slovenski, oziroma bi sploh nikdar ne bil postal nemški.

Razgovor je napeljal še na to in ono. Gospod poslanec je pripovedoval zanimive stvari iz svojega političnega delovanja. Za poslance v koroški deželni zbor je bil izvoljen leta 1897, ter je zastopal koroške Slovence neprestano do svetovne vojske. Ko je govoril svoje prve govore, so mislili Nemci, da mu jih sestavlja, kdo drugi; niso si mogli misliti, da bi tako govoril preprost slovenski kmet. Ko pa je z isto spretnostjo govoril tudi pri debati, so ga začeli močno vpoštevati ne samo poslanci, ampak tudi galerije so bile polne, kadar je bilo pričakovati z ozirom na stvarino »die windische Debatte«.

Bilo je prvo ali drugo leto njegovega javnega delovanja, ko ga nekoč povabi gostilničar in trgovec Fleiss v Šmohorju po posebnem selu, naj pride nemudoma k njemu. Tam je dobil dva Nemca, oziroma nemčurja. Eden je bil njegov bivši »škollec Milunig, drugi pa neki usnjari iz Trčiča na Gorenjskem. Pričela sta z njim razgovor o njegovem političnem delovanju. Grafenauer je videl kmalu, kaj je bil vzrok nenavadnega povabila. Izkazalo se je, da sta Fleischova gosta »poslanca od nemške nacionalne stranke. Po nekaterih poklonih njegovim zmagoštvom sta mu ponudila 2000 goldinarjev dosmrtno letne plače, ako prestopi k nemškemu nacionalcem. To »doklado« bo užival poleg svojih poslanskih dijet, vrhu tega se bo skrbelo, da ne bo njegova obrt vsled političnega predsedanja nič trpela. Ko je Grafenauer ponudbo odklonil, sta jo zvišala na 3.000 in nato na 4000 goldinarjev izrednih letnih dohodkov. To je bila za tiste čase plača zelo visokega uradnika.

Ker ni šlo z lepa, so pozneje skušali z grda. Ista roka, ki mu je l. 1897 ali 1898 ponudila denar, ga je spravila l. 1916 v ječo, iz katere bi se ne bil vrnil živ, da ni prišel v Möllersdorf najprej Kramar in nekaj mesecev nato — amnestija. Ista roka je po Grafenauerjevem prepričanju tudi dosegla, da so izpostavili njegovega edinega sina v vojni na tako mesto, kjer je moral pasti. Z Grafenauerjevim imenom je združen velik del mukepolne zgodovine koroških Slovencev.

Belgrajsko pismo.

Belgrad, 22. jun. 1919.

Za Belgrad je bila katoliška procesija z Najsvetejšim izredno važen dogodek, kajti prvič se je pokazala na teh tleh popolna svoboda in enakopravnost katoliškega in pravoslavnega veroizpovedanja. Seveda en del popolnega razumevanja za naš obred še ni imel, toda tudi to s časom pride.

Obhod je otvorila vojaška godba. Križu so sledili otročiči in šolarji največ v belih oblacihi; vsi s cveticami v rokah. Najsvetejši je nosil župnik Wagner, za njim je šel zastopnik kraljevskega dvora, potem naš ministrski podpredsednik dr. Korošec, za njim »Jugoslovanski« in »Narodni klub« ter večina slovenskih uradnikov. Med njimi Jovan, Slokar, Stibler ter več slovenskih in srbskih častnikov. Minister Gostinčar se je skromno skril v množico, katero sta zaključevala med prvimi in drugim blagoslovom Pišek in Grafenauer po stari slovenski navadi z rožnimi vencami v rokah. Tudi ameriške katoliške nižje častnike smo opazili in več srbskih politikov je bilo pri procesiji.

Oltarji so stali ob trgovinskem in znanjem ministrstvu, odnosno predsedništvu, ob gimnaziji in zadnji ob privatni hiši. Okrašeni so bili po tukajšnji navadi s pristnimi lepimi domačimi preprogami. Obhod je bil prav veličasten, število katoliških udeležencev razmeroma zelo veliko. Po procesiji je bila v cerkvi molitev za kralja.

Ker smo že pri verskih stvarih, naj približemo tudi, da glavni organ »Demokratov« v Belgradu ravno to nedeljo piše tudi proti teološki pravoslavni fakulteti na tukajšnjem vseučilišču. Tudi to dejstvo je za versko stališče demokratske stranke prav značilno in treba je, da si ga zapomnimo. Ti gospodje se upirajo dobri izobrazbi duhovništva, da bi potem lažje izkoreninili vero samo. — Toda zastoni bo trud: ljudstvo bo govorilo in sodilo samo, treba mu je še odkriti resnico. — Kako sodi v verskih vprašanjih celo veliko-mestno ljudstvo, naj izpričuje vzgled iz Budimpešte. Jezuit Jakob Baš poroča, da so odpravili boljševiki verski pouk iz šole. Ko se je o tem glasovalo, je bilo za verski pouk v največji delavski organizaciji 55 tisoč glasov, proti pouku le nad 5 tisoč članov. Zaprli so tudi duhovnike. Toda ljudstvo je prihajalo v velikanskih množicah in prinašalo jestvine in pijače ter druge potrebščine. Boljševiki so zaprli tudi cerkve, a ljudstvo je demonstriralo s tem, da je kitilo cerkve od zunaj. Boljševiki so spoznali, da so na napačni poti in odprli so spet cerkve, dovolili verski pouk povsod, celo na vseučilišču uče na bogoslovni fakulteti; edina izprememba obstoja v tem, da nosijo dijaki in profesorji navadno civilno obleko. V Pečuhu so organizirale dame katoliško zavedno meščanstvo, da prepreči vsako protiversko novotarijo in da posebej čuva nad verskim poukom v šoli. Tukaj pri nas pa se bavijo ljudje iz »Demokratske stranke« z mislijo, da bi omejili, odnosno odpravili verski pouk v najvišjih razredih srednjih šol. Naši malomeščanski politiki naj le ovinkarijo, če se jim zdi primerno. Jugoslovanski narod se bo znal prav lepo sam otresti teh »genialnih kulturnikov«, ko pride dan odločitve.

I. Vesenjaki:

Regulacija učiteljskih plač.

Vsled razmer, ki so nastale v Srbiji po dolgotrajni svetovni vojni, so se morale izvršiti izpremembe v srbskem zakonu za ljudsko šolo. Pri tej priliki je prišlo tudi do temeljitega razgovora o učiteljskih plačah vobče in sklepi odgovarjajo skoro dobesedno zahtevam učiteljskih organizacij.

»Jugoslovanski klub« je določil mene za zastopnika v sedemčlanski odbor in po dogovoru sem bil tudi izvoljen ter sem imel nalogo in dolžnost, nastopati v smislu stališča našega kluba in cele stranke.

Dobro poznamo nedostatke v gmočnem stanju učiteljskega stanu in zavedamo se, da je ravno ta slabi materijalni položaj skrajno neugodno vplival na kvaliteto učiteljskega naraščaja, posebej še moškega. Mirno lahko izrečemo trditev, da je bil glavni vzrok razmeroma ozkega duševnega obzorja enega dela našega jugoslovanskega ljudskošolskega učiteljstva neprimerno slabi gmočni položaj; temu je zopet vzrok to, da je naša javnost omaloževala in podcenjevala pedagoško delo našega ljudskošolskega učiteljstva.

Prodreti mora pri nas zavest, da je ljudstvu treba za boj in obstoj v življenju pred vsem dobre vzgoje in dobre izobrazbe, a zato je treba dobrih pedagogov, ki morajo biti primerno svojemu delu plačani, da se mu lahko posvetijo z vso skrbjo in z vso ljubeznijo.

Vsled tega pa se morajo učiteljske plače izenačiti, ker ne gre, da bi se merilo učiteljstvu z enako predizobrazbo drugače na Kranjskem, drugače na Štajerskem, drugače na Hrvaškem in drugače po vseh naših pokrajinah nove države. Popolno izenačenje izobrazbe in popolno izenačenje plače je gotovo umestna zahteva učiteljstva, katere se udeležuje sedaj pri plačah in se bo kmalu tudi v izobrazbi. Ravnotako pravično pa je, da dobi učiteljica isto plačo kot učitelj, saj ima isto izobrazbo in izpolnjuje isto nalogo.

Te misli so vodile odbor v našem Narodnem predstavništvu, da je v sporazumu z ministrom prosvete in ob njegovem sodelovanju sklenil predlagati sledečo preureditev plač:

1. Temeljna plača definitivnega učitelja in učiteljice znaša 2400 dinarjev.
2. Napredovanje v plači obsega vsako triletnico 300 dinarjev in zadnjo triletnico 200 dinarjev. Tako doseže definitivni učitelj, odnosno učiteljica z 27. službenim letom 5000 dinarjev in služi do končnega 32. službenega leta. Ako služi kdo še par let po tej dobi, dobi letno 400 dinarjev honorarja, ki pa se ne všteje v penzijo. Plače torej odgovarjajo v bistvu plačam po novo kreirani skali za drž. uradnike

odločilni bitvi na Kosovem polju je 924. l. bolgarski car Simeon Veliki odstavil vaškega župana Zaharijo, ki je z mnogo Srbi ubežal na Hrvatsko. Tako je prišlo Kosovo v posest Bolgarov.

Toda Bolgari niso niti 100 let uživali zmag Simeona Velikega, ker je l. 1018. podlegla vsa Bolgarija s Kosovom in z njo Bosna in Duklja bizantinskemu carju Vasiliju II.

Ko je krog l. 1040. Stjepan Vojdava, potomec dukljanskih kraljev, osvobodil svojo državo, je hotel i Raso pridružiti svoji državi, a vsi težki dolgotrajni boji ob reki Sitnici niso rodili uspeha.

Stjepan Nemanja, od l. 1159. vaški veliki župan, se je uprl grškemu carju Emanuelu in prodiral z vojsko po Kosovem polju ob Sitnici do mesta Pantina (6 kilometrov severno Mitrovice), kjer je porazil grško vojsko, katere večina je našla hladni grob v reki Sitnici, kjer je utonil i najstarejši brat Stjepana Nemanje, Zavid po imenu.

Po bojih 1184—1185 je bilo celo Kosovo združeno s Srbijo.

Za Stjepana Uroša II. Milutina je postalo Kosovo z mestom Prištino središče srbskega kraljestva. Že takrat opisujejo zgodovinarji Kosovo kot zelo rodovito, bogato pokrajino z mnogo njivami in sad-

nimi vrtovi. Tudi čebeloreja je bila jako razvita.

Posebno zanimivo pa je Kosovo kot pozorišče najžalostnejše tragedije v zgodovini srbskega naroda. Tu se je namreč l. 1389. na Vidov dan vršila bitka, ki je bila usodopolna za Srbijo, bitka, ki je izkopal grob srbski samostojnosti.

Po smrti Dušana Silnega je razpadlo srbsko carstvo v več malih gospodstev. Mogočni turški sultan Murat je prisilil Bolgare in kmalu tudi Srbe, da so mu plačevali davek. Vse junaštvo slavnega kraljeviča Marka, ki ga toliko opevajo narodne pesmi, ni moglo povzdigniti Srbov do samostojnosti. K poslednjemu obupnemu odporu se je dvignil car Lazar, ki je pozval ves srbski narod v boj:

»Ko je Srb in srpskoga roda
a ne srpske krvi i koljena,
a ne došo na boj na Kosovo,
ne imao od srca poroda,
ni muškoga ni devojčakoga!
Od ruke mu ništa ne rodilo;
ni u polju bjelica šenica,
ni u brdu vinova lozica...«

Srbski narod se je takoj odzval. Lazar je razporedil vojsko na Kosovem in pričakoval Turke. Glavno moč je vodil

sam, dočim sta poveljevala desnemu krilu Vuk Branković in levemu Vlatko Vuković. Prišlo je na Vidov dan 1389 do boja. Dasi so se Srbi nadvse junaško borili in niso pravzaprav zmagali ne Turki in ne Srbi — padla sta car Lazar in sultan Murat — vendar je imel ta boj za Srbe žalostne posledice. Sicer je ostal po tej bitki Vuk Branković še precej samostojen gospodar Kosova — vendar je začela od te dobe Srbija pešati in l. 1455., ko je sultan Mohamed II. osvojil Prizren in vsa južno Srbijo, je prišlo Kosovo popolnoma v turške roke.

1689 so Turki porazili na Kosovem avstrijsko vojsko, katero je vodil grof Piccolomini.

1809 je slavni Karagiorgje dvignil na noge srbski narod in začel osvajati Kosovo, a dogodki na bolgarski meji so ga prisilili vrniti se in Kosovo — »matica srpskih zemlji« je morala čakati balkanske vojske 1912/13.

Kosovo, zibel srbskega junaštva, svobode, narodnega ponosa in zavesti, spomin stare slave, vzbudi i majki Jugoslaviji junakov!

(Klajić: Slike iz slavenske povesti. — Jović: Srpska istorija. — Orlický: Stručni dejiny národů slovanských.)
Dr. Ivan Knific

od 10.—8. plačilnega razreda. Eno leto v vojaški službi se ne šteje, vsa ostala pa kakor učiti. Službena leta glede napredovanja in penzije. Učitelji, ki ne napravijo izpita usposobljenosti, ostanejo pri svoji provizorni plači, katera znaša 1600 dinarjev. Penzije se računajo kakor običajno: po desetletnem službovanju 40 % in pozneje za vsako leto po letnem ključu.

Izredne težave je delala ureditev plač makedonskim učiteljem, ki so pred balkansko vojno opravljali službo učiteljev, še bolj službo četašev-organizatorjev pod turško vlado; imajo silno različno in deloma prav majhno strokovno izobrazbo, pa so v težkih odnosih vršili važno narodno propagando ter bili takorekoč v neprestani smrtni nevarnosti. Ker za naše razmere ta ureditev ne pride v poštev, je tukaj ne bom navajal.

Važno je vprašanje, kdaj naj stopi ta ureditev plač v veljavo. Določeno je, da se mora to zgoditi istočasno z ureditvijo plač vseh državnih uradnikov vobče, a najkasneje s prvim decembrom tega leta.

Tako je v glavnem sklenil odbor in minister prosvete je v ministrskem svetu dobil odobrenje za te postavke. Predlog bo v plenumu tudi gotovo sprejet, saj je bil sprejet soglasno v odboru in v ministrskem svetu.

Faktilno pomeni ta ureditev tudi popolno poddržavljenje ljudskošolskih učiteljev in sledilo ji bo poddržavljenje lj. šole kot take v celem njenem obsegu. Toda s tem ni rečeno, da izgubimo krajevni vpliv na ljudsko šolo, ki se nam zajamči z avtonomijo in je tudi brezpogojno potreben, ako nečemo silno nazadovati z našo ljudsko šolo, ki daleko prednjači vsem pokrajinam v naši državi, in ki po svojih krajevnih potrebah tudi potrebuje avtonomije v korist ljudstva in našega učiteljskega samega.

Izpremembni zakona o srbskih ljudskih šolah sledi sedaj izprememba zakona o srednjih šolah. Tam zastopa naš klub kolega Sušnik.

Mislím, da mi k sklepu ni treba še posebej naglašati, da si je »Jugoslovanski klub« osvojil te vodilne misli v celoti in da so storili to posebej še naši poslanci kmetskega stanu. Mi hočemo dobro ljudsko šolo; saj se kot ljudska stranka zavemo potrebe dobre izobrazbe našega naroda v ljudski šoli in kot krščanska stranka smo si v svesti, da je vsak delavec vreden tudi svoje plačila.

Ako pa se urede enkrat plače, se lahko temeljito uredi tudi izobrazba učiteljskega. Ko bomo razpravljali o preustrojitvi ljudske šole kot take, bomo zahtevali preureditve, kakor jih zahtevajo duševne in gnotne potrebe našega ljudstva. Temeljito vzgojo na narodni in krščanski podlagi ter dobro izobrazbo, odgovarjajočo skupnim, pa tudi krajevnim našim razmeram.

Mariborsko pismo.

Maribor, 26. junija.

Slavnosti v Mariboru? Dne 15. maja je hotel Maribor proslaviti priklonitev k Jugoslaviji. Devojke so pletle vence, mladeniči so sekali mlaje, pevski zbori so imeli vaje, narod na meji je hotel ta dan v celoti prikorakati v osvojeni Maribor, a slavnost je bila zadnji hip — preložena ali pravzaprav preprečena. Izgovor: Ker se general Maister in njegovo vojaštvo radi koroških dogodkov ne bi moglo udeležiti slavlja Ljudstvo je bilo razburjeno, da se je slavnost preložila. Mi stojimo na stališču, da res ne kaže prirejati takih burnih slavnosti, ker sedaj ni doba za take prireditve. A če je že kaka večja prireditev razglašena, naj se ista na vsak način tudi vrši. Ljudstva, ki je že itak razdvojeno, naj se nikar radi posameznikov ne spravljá v nevoljo in dvome. Nemci in nemčurji so takoj razglasili, da smo radi tega preložili slavnost, ker še ni sigurno, da bo Maribor priklonjen h kraljestvu SHS. In ta slavnost preložitev nam je silno škodovala. Za Vidov dan so mariborski odločni krogi razbojnali zopet veliko slavlje. Mariborski listi so raztrobili dolge programe in klicali ljudstvo za ta dan v Maribor. In zopet je ta slavnost — prepovedana! Ali ni to navadna froclarija? Tako postopanje odločno obsojamo!

Na mariborski okrožni sodnji se vršijo porotne obravnave. Porota je že izrekla dve smrtni obsodbi. Obravnave, ki trajajo že 14 dni, se bodo nadaljevale še 8 dni. Značilno je, da se je začelo na okrožni sodnji zopet pridno nemškutariti. Sodnijska zdravnik — izvedenca sta dr. Ipavic in dr. Leonhard. Prvi je iz znane slovenske Ipavčeve rodbine, drugi pa je itak se že do dobra — ali pa bi se vsaj moral — naučil našega jezika, saj je nastavljen od korporacije, ki je v slovenskih rokah. Sodni dvor mariborske okrožne sodnje ostentativno zaslišuje ta dva vsenemška junaka samo v blaženi nemščini. To napravi na občinstvo mučen vtis. Dr. Leonhard je znan kot eden glavnih voditeljev in kričavec izza krvavega ponedeljka (27. januarja 1919), dr. Ipavic pa prepoveduje

svojim uslužbencem se udeleževati slovenskih slavnosti. In ta dva junaka sta še sedaj izvedenca okrožne sodnije, dr. Leonhard pa je še sedaj mestni zdravnik v Mariboru. Najboljšega kirurga in zmerne Nemca dr. Thalmana so vrgli na ulico, a hujšakače držijo na najvažnejših mestih. Kdo nam bo razrešil to uganko?

Veliko pozornost vzbuja dejstvo, da deželna vlada v Ljubljani tako vrlo štiti dva nemška grofa, ki sta vodje okr. glavarstva v Radgoni. To sta grofa Stürgkh in Fünfkirchen. Ne eden ne drugi ne razume ne besedice slovenski. Oba sta zapnik vsenemštva. Tukaj hočeta ostati samo radi tega, ker vesta, da jima gre pod jugoslovansko vlado desetkrat bolje kot pod nemško. Tudi župan Radgone je še Nemec. Vlada boža Nemce in nemčurje in noče prav nič slišati, da bi dala Radgoni slovenske uradnike in župana. V občinah Gradišče pri Lučnanah (Sv. Duh na Ostrem Vrh), Klanjec, Račane in Špilje, ki bi se naj priklopile k Nemški Avstriji vlada med slovenskim prebivalstvom veliko razburjenje. Ogromna večina prebivalstva v teh občinah je slovenska. In celo Nemci so za priklopitev k Jugoslaviji in sicer iz gospodarskih ozirov. Komisija, ki bo podrobno izdelala načrt meje na tem ozemlju, se bo lahko sama prepričala, da te občine na noben način ne morejo biti priklopljene Nemški Avstriji. Mariborske organizacije: J. S. Z., Orel in S. K. S. Z. se vrlo gibljejo. Stokovna Zveza šteje že okoli 400 članov, Orel pa nad 150. Orli se ustanavljajo tudi na deželi. Politična organizacija naše stranke pa je itak na drobno razpredena po vseh župnijah. Žalostno je samo dejstvo, da se še nahajajo ponekod naši vodilni možje, ki vpijejo: Za Boga, samo strankarske organizacije ne. Pred njimi pa vabi J. D. S. in J. S. D. S. naše ljudi v svoj tabor.

Italijani zasedli Petelinjek.

Rateče, 26. junija 1919.

Petelinjek je 1547 metrov visoka gora, ki stoji ob severni strani gorenjskih Rateč. Na njeni višini je obširen pogled po dolini gorenje Save, še bolj obširen pa po ziliški in dravski dolini.

Država SHS.

Borza za delo.

LDU Beograd, 26. junija. Na iniciativno ministra za socialno politiko Jož. Goslinčarja se je otvoril začen urad borze za delo, čegar naloga je, da zbira vse podatke o ponudbah in zahtevah delavskih moči in da posreduje pri delodajalcih za delo. Urad se nahaja začasno v zgradbi razredne loterije. Posredovanje je brezplačno.

Iz finančne službe.

LDU Beograd, 26. junija. Sklenjeno je, da se v finančno konceptno službo sprejmejo tudi oni dijaki, ki še niso popolnoma dovršili svojih pravnih študij. Nastavlji bodo za takozvane konceptne pripravnike in uradne aspirante. Napraviti pa bodo morali v gotovem roku pravne izpite. Te dni izide natečaj za te uradnike.

Dijaške ustanove.

LDU Beograd, 26. junija. Oddelek ministrstva za prosveto za Banat, Bačko in Baranjo bo dajal vsled odobritve državnega proračuna slušateljem višjih šol mesečne stipendije po 300 kron.

Brzovlak Reka — Zagreb — Zemun.

LDU Beograd, 26. junija. Brzovlak, ki je dosedaj vozil na progi Reka — Zagreb — Zemun dvakrat na teden in prihajal v Zemun v torek in petek, bo vozil od 1. julija vsak dan.

Zaplenjena knjižnica.

LDU Beograd, 26. junija. Knjižnica akademije znanosti v Pečuhu, katere predsednik je škof Julij Zichy, se je konfiscirala in bo premeščena v Belgrad.

Dar ameriških Jugoslovanzov domovini.

LDU. Čez pet dni dospe parnik iz Amerike, ki prinaša darila ameriških Jugoslovanzov svojim rojakom v Jugoslaviji. Del daril je namenjen sorodnikom naših izseljencev, ki dobe večje množine raznega blaga, obutve in obleke. Poleg tega obstoja večje skupno darilo, ki se razdeli potrebnim ljudem v Jugoslaviji večjo svoto s prostovoljnimi prispevki. Darila so: šivanke, čevlji (moški in ženski, blago za ženske obleke, platno za perilo, blago za ženska krila, usnje za podplate i. dr. S parnikom pridejo zastopniki »Yugoslav Relief« gg. Josip Sitar (Slovenec iz Toplice na Dolenjskem), eter Mladineo, (Hrvat iz Pucišča v Dalmaciji) in Vladimir Predović (Slovenec iz Ločatca). Razdelitev daril bosta vodila v Sloveniji gg. Sitar in Predović, v Dalmaciji in na Hrvaškem ter v ostalih pokrajinah Jugoslavije pa g. Mladineo. — Predsednik »Yugoslav Relief Chikago« je Slovenec Franc Jager, župnik in profesor na vseučilišču sv. Bonifacija v Minnesoti. — Čas in način razdelitve se objavi pravočasno. Rodbine, ki dobe od svojih sorodnikov v Ameriki darila, prejmejo od zastopnikov »Yugoslav Relief« pisмено obvestilo.

Politične novice.

+ Demonstracija visokošolcev v Belgradu. Pretekli ponedeljek je prišlo v Belgradu do glasnih demonstracij visokošolcev. Prav brez povoda in brez najmanjšega vzroka je pri tem varnostna straža streljala v zrak in grozila dijaštvu z bajonetmi. Povod delonstracijam je dala aretacija 7 visokošolcev, ki v vojaški obleki, izpuščenih in oproščenih vojaške službe niso hoteli vojaško pozdravljati. Obleka pa so nosili zato, ker druge niso imeli. Tudi nekaj drugih ljudi so vojaške patrulje, na zahtevo posameznikov zadnje dni iz istega razloga aretirali. Mislím, da bi taki nepotrební dogodki prav lahko izostali, ako bi se obleka malo preuredila in bi se odpravile distinkcije. Policijski in vojaški organi v Belgradu bodo morali imeti več smisla za sedanje težave ljudstva, pa tudi za svobodno izražanje ljudske volje.

+ Protest. Jugoslovanski narodni svet na Reki je poslal na Clemenceauja protestno brzojavko proti postopanju laškega narodn. sveta in laških oblasti. Zetrjuje: 1. da consiglio nazionale ne predstavlja več reškega prebivalstva in se vzdržuje s silo. 2. da ni eka nikdar zahtevala pripojitev k Italiji po plibiscetu ali kakršnekoli »lasovanju«. 3. da je v maju 1917 11.600 članov v spomenici na Wilsona zahtevalo priklonitev k Jugoslaviji. 4. da mednarodna socialistična stranka na Reki 7.000 članov protestira proti aneksiji k Italiji. 5. da 3000 drugih meščanov protestira pri konferenci zoper slično možnost. 6. da bi pošteno ljudsko glasovanje združilo jedva 5.000 glasov za Italijo. Spričo gorenjskih činjenic prosi jugoslovansko narodno veče na Reki mirovno konferenco, naj blagovolji v interesu resnice in pravice odposlati mednarodno komisijo v svrhu ugotovitve, da je reško stanovništvo — z neznatno izjemo — protivno vsaki priklonitvi k Italiji in da nasprotno večina želi svojo združitev z Jugoslavijo. Predsednik jugosl. nar. sveta: Dr. Bakarčić.

Na drugi strani je g. Trumbić, minister zunanjih zadev in zastopnik na konferenci mira, baš prejel iz Zagreba naslednjo brzojavko: Poplašne vesti prihajajoče iz Pariza o jadransk. vprašanju so neznansko razburile vse ljudstvo. Po celi deželi so se sklicala protestna zbiranja zoper razkosanje našega narodnega ozemlja in zoper delne rešitve, ki bi uničile naše življenske pogoje in ustvarile krali za nove vojne. — Dr. Srkulji, zagrebški župan. P. P.

+ O občinskih volitvah v Monakovem poročajo nemški listi obširno ter se pečajo predvsem z dejstvom, da so večinski socialisti v Monakovem doživeli katastrofalen poraz. Zmagali so neodvisni socialisti, kar pomeni, da se ljudske mase vedno bolj radikalizirajo. Drugo važno dejstvo je, da je zrastle moč bavarske ljudske stranke (krščanski centum), ki je druga najmočnejša stranka v občinskem svetu. Najslabše pa se je godilo meščanskim demokratom (liberalcem in svobodomislecem), ki so izgubili polovico glasov izza deželnih volitev v januarju letošnjega leta. — To so simptomi, ki se kažejo povsod po svetu in so se pokazali tudi pri obč. volitvah na Nižje Avstrijskem. Krščanska in socialistična misel si stojita nasproti. Meščanske liberalne stranke, ki so se zateleke pod plašč demokratizma, so povsod razkrite in leže na tleh.

+ Aretacija nemškega poročevalca v Versaillesu. Nemški listi pišejo v ogorčenem tonu o aretaciji nemškega poročevalca Scheuermanna v Versaillesu. Ko se je Schuermann v sredo proti večeru vračal z izprehoda v svoj hotel, sta ga iz neznanega vzroka aretirala dva tajna policista pariškega vojnega sodišča, ter ga odvedla v Pariz. Nemški delegaciji se ni posrečilo rešiti ga iz zapore. Poslanik von Haniel je poslal takoj Clemenceauju oster protest.

+ Nova italijanska delegacija. Kakor javlja »Corriere della Sera«, dne 26. t. m. bodo tvorili novo italijansko delegacijo pri mirovni konferenci senatorji Tommaso Titoni, Guglielmo Marconi, Vittorio Scialoja in Maggiorino Ferraris ter poslanec Silvio Crespí. Nova italijanska delegacija ni še odpotovala sinoči iz Rima v Pariz, kakor se je splošno mislilo. Njenega odhoda ni pričakovati niti še za danes.

Dnevne novice.

— Apostolstvo sv. Cirila in Metoda. Jugoslovanski škofje so izdali skupni pastirski list o sv. Cirilu in Metodu. V pastirskem listu se priporoča Apostolstvo sv. Cirila in Metoda. Škofijskemu listu bodo priložene položnice Apostolstva; sprejemne podobice in nabiralne pole se naročajo pri Apostolstvu sv. Cirila in Metoda v Ljubljani.

— Sv. Ciril in Metod. Ob prazniku slovenskih blagovestnikov naj se razširja med ljudstvo življenjepis sv. Cirila in Metoda, ki ga je izdalo Apostolstvo sv. Cirila in Metoda v novi izdaji z dodatkom o slovenskem bogoslužju.

— Promoviral bo v Zagrebu 30. t. m. za doktorja filozofije Ivan Dornik, bivši predsednik — starešina »Zarje«.

— Umrla je v Šent Vidu nad Ljubljano 22. t. m. gosla Marija Cirman roj. Komatar, soproga posestnika mesarja in gostilničarja — N. v m. p.!

— Zborovanje podružnice »Slomškove Zveze za Gorenjsko« se vrši v četrtek, dne 3. julija popoldne ob 2. uri v šolskem poslopju v Ljubnem. Predava nadočitelj France Silvester o svojih doživljajih v Rusiji. Poleg tega važne stanovske zadeve.

— »Slovenka« 5. in 6. številka je izšla in se v kratkem dopolnje naročnicam. Če še kdo ni prejel prejšnje številke, naj reklamira.

— Glas iz laškega ujetništva. Poročnik bivšega 17. pp. Dore Masič iz Lubljane je poslal svojemu bratu dopisnici, ki utegneta zanimati tudi svoje ostalih v Teano pod Vezuvom ujetih slovenskih častnikov. Prva se glasi: »Teano 3. junija 1919. Dragi brat! Mislím, da si dobil že nekaj sporočil od mene. Od tebe sem jaz prejel dvoje pisma in dve dopisnici, tako, da lahko sodim položaj doma. (Sledi presledek, črtan od cenzure). Z našim tovarišem župnikom Škerjancem si gotovo večkrat skupaj. Reci mi, da smo prejeli denar, za kar se mu iskreno zahvaljujemo. Razdelil sem ga tako, kakor je on rekel. Vedno po starem, vedno zaprt, ampak zdrav, associat med alleatom. Pozdravljam...«

Druga: »Teano 7. junija 1919. Življenje tu še vedno tisto, kakoršno vam je župnik popisal. Včasih boljše, včasih slabše, vedno se ravna po papirnatem obnebu. Čakamo, da nas reši že enkrat konferenca tega stanja. Mislím pa, da bomo še dolgo čakali, ker moške počasi delajo. Nič se jim prav ne mudi. Danes smo prejeli prvi tobak od doma. Veliko veselje. Sploh nas močno razveseli vsaka vest iz domovine! Na Koroškem gre dobro. Angleška nas je tudi pripoznala. Sicer smo aleati oz. asociati, ampak tu še vedno stari avstrijski »priži«. Trdno upam, da se za Božič gotovo vidimo. Pozdravi...«

— Postajališče Rateče-Planica. Dobili smo novo železniško postajališče z imenom Rateče-Planica, oddaljeno samo 7 minut od vasi Rateče. Planica se imenuje zato, ker se tukaj odpira romantična dolina tega imena. Po dolini se pride v eni uri k izviru Save, ki pada v močnem slapu raz skalovje. Sava je glavna reka Jugoslavije. Izliva se pri Belgradu v Donavo, svojo zibelko ima pa v rateški Planici. Naj se vsak Jugoslovanz seznani z Belgradom in s Planico. Že do sedaj je dohajalo mnogo turistov k izviru Save, v bodoče jih pričakujemo še več. Hvala ravnateljstvu državne železnice, ki z otvoritvijo postajališča ni upoštevalo samo naše 900 prebivalcev broječe občine, temveč je hotel povzdigniti tudi tujski promet. V kratkem bomo Ratečanje zgradili lično čakalnico.

— »Veriga«. F. S. Finžgarjeva drama »Veriga« je izšla v Novi Založbi v lepi zunanji opremi na 80 straneh in stane 5 K izvod. Knjigo je mogoče naročiti pri Novi Založbi v Ljubljani. Dobiti jo bo mogoče tudi po vseh slovenskih knjigarnah.

— Gremij trgovcev v Ljubljani opozarja svoje člane, da ima v svoji pisarni Gradišče 17. t. m. odstr. nekaj vzorcev Plumetis v... tkanin. Kdor se za te

vzorci zanima, jih lahko pogleda v uradnih urah.

— Obiskovalci Prešernove rojstne hiše so večkrat slikali s hišo tudi njene prebivalce. Kdor ima kako sliko, ki je bila napravljena pred 1. 1904. in se nahaja na njej takratni gospodar, se nujno prosi, da proti povrnitvi vseh stroškov pošlje svoj naslov ali sliko podpisane vrednosti. Sliko iščem za spomin neprecenljive vrednosti. Volk Anton, Vrba 1, pošta Žirovnica, Gorjensko.

— Povodenj. Vsled zadnjega deževja je Kamniška Bistrica močno narasla. Na mnogih krajih je prestopila bregove in odplavila obilo nakošenega sena. Državni most čez Bistrico med Domžalami in Virom se je med prvo in drugo kozo pogreznil za 40 cm in je sedaj za vozni promet zaprt. Potok Trata je prepalvil polje in travnike. Tudi igražna cesta v Trzinu je pod vodo.

— Zagorje ob Savi. Živinski semenj bo pri nas dne 30. t. m.

— Pošiljanje denarja našim vojnim ujetnikom v Italijo. »Slovenskemu Rdečemu križu« v Ljubljani se je posrečilo dobiti zanesljivo pot za pošiljanje denarja našim vojnim ujetnikom, vsled tega sprejema sedaj denar za ujetnike za nadaljno odpremo. Pri pošiljanju naj se ozira na to, da je kurz jako slab in prejme ujetnik od 100 K le približno 20—30 lir. Važno je, da je naslov vojnega ujetnika natančen in razločen. Denar naj se pošlje ali prinese na »Slovenski Rdeči križ«, Ljubljana, Poljanska cesta 4, II. nadst., vrata 39.

— V ruskem ujetništvu v Tomsku se nahajajo še sledeči slovenski vojaki: Mohorčič Ignacij, Barkole pri Trstu; Špan Jakob, Komen (Kras); Tomažič Alojzij, Zagreb - Pantovščak 7—20; Klobučar Franc, Nova Sušica, Postojna; Brun Štefan, Hotavlje, Škofja Loka; Mikulš Štefan, Pevma, Gorica; Šušteršič Jožef, Št. Jernej, Dolenjsko; Mlač Andrej, Kačiče, Sežana; Renčelj Ivan, Dane, Sežana; Mežnar Karol, Brezje 2, Postojna; Zagorc Jožef, Novo mesto; Pustoslavšek Franc, Gojzd, Kamnik; Železnik Franc, Št. Vid nad Ljubljano; Krejan Miha, Leskovec, Krško; Racman Ivan, Trst, ul. Seroente 7; Dolenc Jakob, Studenec, Postojna; Sprohar Jožef, Čepno, Postojna; Pogorelec Miha, Vrhloga, Sl. Bistrica, Štajersko; Milharčič Anton, Steinlager, Ptuj; Bolčina Ivan, Otlica, Primorsko; Freinreich Jožef, Sv. Tomaž, Gorica; Janežič Anton, Škovec, Krško; Malovrh Pavel, Sv. Jošt, Vrhnika. — Pri Krasnojarsku nekje se nahajajo sledeči slovenski častniki: Nadporočniki: Kosnik Ivan, Pless Ivan; poročniki: Trtnik Jožef, Kreč Stanislav; praporščaki: Gabrovšek Ivan, Hrovatin Ernst (?), Pless Leopold, Jankovič Franc; kadeti: Baraj Jožef, Selan Ivan in nadporočnik Riglar Ivan. Vsi so zdravi. Vsi slovenski listi se naprosijo, da ponatisnejo ta imena.

— Prehrana v Celovcu. V Celovec prihajajo vsak dan živila iz Jugoslavije. Kakor poroča »Mir«, dobi Celovec za enkrat 4 vagone živine, 1 vagon masti, dva vagona prekajenega mesa in 25 vagonov moke.

— Dr. Kerzl umrl. Na Semerniku je ponoči od sobote na nedeljo umrl generalštabni zdravnik in telesni zdravnik Franca Jožefa dvorni svetnik Kerzl v starosti 78 let.

Tatvine. Več konjske oprave, in sicer 1 prsna oprema, 1 težki komat, 2 hrbtna jermena, 2 para vajet in 2 ujdi v skupni vrednosti 800 kron je bilo ukradeno Lovrencu Štrnu, posestniku iz Peržanj. Storitca zasledujejo. — Krava, brezaeta, vredna 4000 K, je bila ukradena Josipu Dimniku v Obrhah hiš. štev. 10. Krava je bila ukradena iz hleva po dosedaj nepoznanem storilec. Svari se pred nakupom.

Cenilno komisija za oddajo demobilizacijskega blaga v Škofjiloki je Gospodarska komisija za stvarno demobilizacijo v Ljubljani odstavila. Posle prevzema nova komisija, sestavljena iz organov Gospodarske komisije za stvarno demobilizacijo, vojaštva in železnice.

Nerednosti v skladišču v Dravljah. V skladišču železniškega in demobilizacijskega materiala na predkolodvoru Dravljah so se izsledile nerednosti. Vojaška oblast je ukrenila potrebne ukrepe za odpravo nedostatkov.

— Mlekarski strokovnjak se išče za Srbijo, kjer bi imel delovati kot organizator in instruktor pri mlekarskih zadrukah. Reflektanti naj se javijo Zadrugi zvezi v Ljubljani.

— Razp's služb uradnih živinozdravnikov. Deželna vlada za Slovenijo, poverjeništvu za kmetijstvo razpisuje mesto veterinarskega nadzornika pri deželnem veterinarskem uradu v Ljubljani in tri mesta uradnih živinozdravnikov pri okrajnih glavarstvih. Za vlaganje prošnje je določen rok do 15. julija 1919.

— Zahvala. Gosp. podpolkovnik Herman Vidmar je poslal »Slovenskemu Rdečemu križu« v Ljubljani 688 K 57 vin. Zbirka slovenskega planinskega kolka 3. baon, 9. četa. Za ta velikodušen dar slov. plan. polka se »Slovenski Rdeči križ« našim hrabrim braniteljem slovenskega Korotana naitopljije zahvaljuje. Posnemaitelj

Ljubljanske novice.

Ij Poroči se danes popoldne v cerkvi sv. Petra g. Ciril Kemperle, strojni stavec »Slovenca«, z gospodično Julko Kuzminovo. Obilo sreče!

Ij Prvo ljubljansko delavsko konsumno društvo priredi jutri ob 8. uri zjutraj na Rožniku društveno sv. mašo s cerkvenim govorom. Cerkevno opravilo bo opravil glavni delavski tajnik g. Anton Komlanec. Člani se vabijo k obilni udeležbi.

Ij Spored IV. produkcije gojencev Glasbene Matice v soboto, 28. jun. 1919. Zasedek ob pol 8. uri. 1. a) Bortkiewicz: Au clair de la lune. b) Chopin: Valček v E-molu. Na klavir igra gđ. Božena Dekleva. Šola gđ. D. Koblerjeve, VIII. r. 2. a) Dr. Gojmir Krek: Ali veš? b) Dr. Gojmir Krek: Predsmrtica. c) Anton Lajovic: Cveti, cveti rožica. d) Anton Lajovic: Kaj bi le gledal. Pesmi poje gospa Cenka dr. Cepudrova. Šola g. M. Hubada, V. r. 3. Smetana: Iz moje domovine: Na gosli svira g. Dušan Franko. Šola g. J. Vedrala, V. r. 4. a) Dr. B. Ipavic: Menih. b) J. Pavčič: Dedek Samonog. Pesmi poje g. Matija Golobič. Šola g. M. Hubada, III. r. 5. a) Dvořák: Pri grodu junaka. b) Dvořák: Furiant. Na klavir igra gđ. Marija Finžgar. Šola gđ. J. Chlumecke, VIII. r. 6. Ch. Beriot: Koncert, st. 9. I. stavek. Na gosli svira gđ. Minka Koprivec. Šola g. J. Vedrala, VI. r. 7. V. Novák: Gorska balada. Poje gospa Cenka dr. Cepudrova. Šola g. M. Hubada, V. r. 8. a) Raffi: La filense. b) Rahmaninov: Pochinelle. Na klavir igra gđ. Dragica Dekleva. Šola gđ. D. Koblerjeve, VIII. r. 9. Dvořák: Ciganske pesmi. Poje gđ. Mila Počivalnik. Šola g. M. Hubada, VI. r. 10. a) Fr. Gerbič: Gondolirjeva pesem. Poje II. in III. letnik mladinskega petja. b) A. Rubinstein: Popotnikova pesem. c) H. Volarič: Slovenskim mladencem. Poje I., II. in III. letnik. Mladinski zbor. Šola gđ. Jelice Sadarjeve. 11. V proslavo godu Njega Veličanstva kralja poje mladinski zbor Narodne himne.

Ij Iz gledališke pisarne. V proslavo imendana njegovega Veličanstva kralja se vrši v nedeljo 29. t. m. popoldne predstava »Mamzell Nitouche« brezplačno za tukajšnje srbske posadke. Ravnateljstvo je pridržalo nekaj lož prvega reda in parterja za cenjeno občinstvo, katero bi želelo obiskati omenjeno predstavo. Te vstopnice se bodo prodajale pri dnevnih blagajni gledališča. — Praznik Vidovega dne proslavi dramsko gledališče v soboto, dne 28. t. m. z uprizoritvijo izvirne Meškove drame »Na smrt obsojeni«. Pred predstavo slavnosten nagovor. Predava pisatelj gospod župnik Finžgar. Vstopnice se dobivajo pri dnevnih blagajni dramskega gledališča.

Ij Veliki kres na Zgor. Rožniku se bo žgal danes v proslavo prvega državnega praznika, kateri se bo praznoval letos prvič v zedinjeni Jugoslaviji.

Ij Vpisovanje na deški in dekliški oddelek Slovenske trgovske šole v Ljubljani se vrši 5., 6. in 7. julija 1919 od 10. do 12. ure popoldne. Prednost imajo sinovi in hčerke trgovcev, industrijecev in obrtnikov. Načinčnejša pojasnila daje ravnateljstvo.

Ij Predavanje za služkinje bo jutri, v nedeljo, ob pol 6. uri popoldne v veliki dvorani Ljudskega doma. Tovarišice, pridite v obilnem številu in pripeljite s seboj še druge tovarišice, katerih v nedeljo ni bilo. Tudi udeležbo od strani gospodinje je priporočati, ker so predmeti res jako poučni in zanimivi.

Ij Društvo zasebnih uradnikov in uradnic v Ljubljani opozarja vse svoje člane, da se izrednega občnega zbora, ki se vrši v nedeljo dne 29. t. m. v dvorani Mestnega doma zanesljivo udeležijo. Za vsakega posameznika so važni razgovori o poslovanju in osobito o pravilniku glede podpor. Pridite polnoštevilno!

Ij Mlekarska zveza ima besedo! Od Mlekarske Zveze smo prejeli: Z ozirom na notico v »Slovenca« z dne 19. t. m. kakor tudi na pojasnilo od strani mestne aprovizacije v »Slovenca« in »Slov. Narod«, izjavljamo, da Mlekarska zveza v zadevno prodajalno »Gospodski ulici« od dne 16. t. m. ne dobavlja mleka in se torej notica v »Slovenca« ne more tiktati mleka od Mlekarske zveze. Kljub temu pa pripominjamo, da zadevna cena za dobro pasterizirano mleko ni pretirana, pač pa za navadno tržno mleko, kakor se prodaja v Ljubljani, če ne izvira od Mlekarske zveze. Odločno pa je previsoka navedena cena za nepasterizirano mleko; kajti režijski pri nabavljanju takega mleka je neprimerno manjša, riziko pa itak nosijo vedno le konzumenti. Zato je nepobitno dejstvo, da so prodajalci in razpečevalci nepasteriziranega mleka najnevarnejši držalci mleka. Da se to za naprej prepreči, bi bilo v interesu konzumentov in producentov, določiti ceno nepasteriziranemu mleku najmanj 60-70 vin. nižje, kakor pasteriziranemu. Te naj blagovoljijo zadevne oblasti, kakor tudi sl. občinstvo upoštevati. Pojasnilo je vsled pomote zakasnelo.

Narodno gledališče.

Drama.

28. junija, sobota: »Na smrt obsojeni«. Abon. C 68.

29. junija, nedelja: »Na smrt obsojeni«. Abon. B 68.

30. junija, ponedeljek: »Na smrt obsojeni«. Abon. A 68. (Zadnja dramska predstava.)

Opera.

28. junija, sobota: »Madame Butterfly«. Abon. B 2/67.

29. junija, nedelja, popoldne ob 3. uri: »Mamzell Nitouche«. Izven abon. (Vojaška predstava za srbsko posadko.)

29. junija, nedelja, zvečer: »Zongler«. Abon. C 3/69.

30. junija, ponedeljek: Zaprto.

1. julija, torek: »Postiljon iz Lonjumeau«. Abon. A 70.

2. julija, sredo: »Madame Butterfly«. Abon. C 2/67.

3. julija, četrtek: »Boheme«. Izven abonenta.

Prosveta.

pr Finžgarjeva diploma. Sorška fara je izvolila svojega dolgoletnega in delovnega župnika Fr. S. Finžgarja za častnega občana. Umetnica Helena Vurnik je izgotovila diplomu, ki je razstavljena v izložbi Katoliške bukvarne. Ta diploma je zares lepo umetniško delo, ki dela umetnici vso čast. Iz neprodane globine krvave zarje se dviga stolp človeških teles v višine temnih oblakov, ki v trpljenju in krvi gradijo prihod sreče in svobode. Zadnji mož na vrhu tega živega stolpa tuge in boja vihti vzravan rdečo zastavo, njega samega obseva solnce iznad oblakov. Spodaj pa stoji žena, zavita v žalni plašč, zastrta v svojo žalost. Kakor himna se zdi ta risba, mogočna po svoji kompoziciji, lepa po izdelavi. G. župniku Finžgarju bo ta diploma gotovo v ljub spomin na sorško faro, kjer je preživel v delu toliko let.

pr »Slovenka« št. 5. in 6. prinaša sledečo vsebino: Strnimo svoje vrste! — Ivica Nežnan: Ali spada ženska v politiko? — S. T.: Slovensko vseučilišče in naše žensstvo. — Ksaver Meško: S poti. — Silvij Sardenko: Visoka pesem. — Ciril Jeglič: Nandkov mladostni raj. — Ivica Nežnan: Naše služkinje. — Shod služkinj. — Ksaver Meško: Ob venčici cvetki. — Franc Bevk: Vsako jutro... — Naša telovadna organizacija. — Med. Ivo Pirc: Kakšna naj bo ženska telovadba? — Proste vaje »Orlic« za 1. 1919. — Zapiski. — Dopisi. — »Slovenka« izhaja mesečno, stane letno 12 K ter se naroča v Jugoslovanski tiskarni, II. nadstropje.

Vestnik S. K. S. Z.

* Šišensko prosvetno društvo priredi v nedeljo, dne 29. junija 1919 v telovadnici ljudske šole v Spod. Šiški narodno igro s petjem v petih dejanjih: »Domen«. Dejanje se vrši v vasi na Dolenjskem. Režijo vodi g. Rozman. Cene prostorov: Od I. do IV. vrste 5 K; od V. do VIII. vrste 4 K; od IX. do XI. vrste 3 K. Stojšča po 2 kroni. Predprodaja vstopnic pri gosp. Kranjcu, cerkovniku poleg cerkve v Šiški. Začetek točno ob 8. uri. Brezalkoholne pijače bodo na razpolago. K obilnemu posetu vabi odbor.

Aprovizacija.

a Amerikansko blago za otroke do 6. leta se bo delilo v aprovizacijskem skladišču pri Mühleisnu na Dunajski cesti po sledečem redu: Na izkaznice štev. 1700 do 2000 v torek dne 1. julija od 8. do 11. ure popoldne. Na izkaznice štev. 2000 do konca v torek dne 1. julija od 2. do 5. ure popoldne.

Nainovejše.

LJUDSKA STRANKA NA HRVATSKEM.

(Izvirno poročilo »Slovenca«.)

m Strosinci, 27. junija. Včeraj še je tu vršil ustanovni občni zbor ljudske stranke, Govorila sta dr. Šimrak in absolvirani pravnik Andrić ter razložila program ljudske stranke. Na zborovanju je bilo navzoče prebivalstvo celega kraja. Sprejelo je program z velikim odobravanjem ter izvolilo krajevni odbor.

ODNOŠAJI MED KATOLIŠKO IN PRAVOSLAVNO DUHOVŠČINO.

(Izvirno poročilo »Slovenca«.)

m Split, 27. junija. »Jadran« javlja iz Belgrada, da se je vršil pri belgradskem metropolitu sestanek vseh v Belgradu navzočih katoliških in pravoslavnih duhovnikov.

DEMOKRATSKI KLUB.

(Izvirno poročilo »Slovenca«.)

m Zagreb, 27. junija. Mitroviška radikalna »Srbija« poroča: Kot se govori v

krogih narodnega predstavnštva izstop dr. Medakovića in tovarišev iz demokratskega kluba ni zadnji, ampak mu bodo sledili kmalu še drugi izstopi.

VIDOV DAN V ZAGREBU.

(Izvirno poročilo »Slovenca«.)

m Zagreb, 27. junija. Z ozirom na jutrišnjo proslavo Vidovega dne vihrajo že danes po mestu z vseh javnih in zasebnih poslopj trobojnice vseh treh plemen našega naroda.

ITALIJANI V BELJAKU.

LDU Celovec, 26. junija. »Kärntner Tagblatt« poroča iz Beljaka: Italijansko poveljništvo je ustanovilo dve prodajalnici, ki sprejemata v plačilo le italijanske lire in pa avstro-ogrske srebne krone, ki imajo enako vrednost z liremi. Zanimivo je opazovati, kako prihajajo zopet na dan srebne krone ter tudi zlati novci, ki so počivali vso vojno v varnih skrinjicah.

RAZSTRELILNE SNOVI V CELOVCU.

LDU Celovec, 27. junija. Jugoslovanska policija je izsledila v neki celovski vojaški bolnici, kjer so se lečili še zaostali člani nemške narodne obrambe, veliko količino (okoli 500 kg) ekrazita in drugih eksplozivnih snovi, dasi je bilo takoj prvi dan zasedbe objavljeno, da se mora oddati vojaški oblasti vse orožje in vse strelivo.

PROTIREVOLUCIJA NA MAZARSKEM.

LDU Budimpešta, 26. junija. (ČTU.) Vladajoči svet je v današnji seji sklenil, da proti smrtnim obsodbam, ki se izreko protirevolucionarjem, ni priziva in da se imajo nemudoma izvršiti. Sodrugi, ki so padli pri zadušenju protipuča, se smatrajo kot padle žrtve za sovjetsko republiko in se ima za njihov pokop poskrbeti.

LDU Budimpešta, 27. junija. (ČTU.)

»Voeroes Ujsag« poroča o protirevoluciji po deželi: Protirevolucija je izbruhnila najprej v torek v Kalozci, kjer so bivši častniki, hujskajoči proti judom, sestavili iz okoliškega prebivalstva oddelek bele garde in razpršili šibko posadko rdeče garde, ki se je nahajala v Kalozci. Aretirali so delavski svet in ustrelili predsednika strankine organizacije v Kalozci Czupa. Od tu se širi protirevolucija po drugih pokrajinskih mestih, kjer so se začeli boji med belo in rdečo gardo. Zlasti ljut je bil boj med belo in rdečo gardo v Dunapataju, kjer se je po srđitem peturnem boju rdeči gardi posrečilo poraziti belo gardo, ki je pustila na bojišču 300 mrtvih. Vode bele garde so pobegnili večidel čez demarkacijsko črto k Srbom, ki so jih razorožili in odvedli v Beograd.

NEMCIJA PRED NOVO REVOLUCIJO.

LDU Berlin, 26. junija. (ČTU) Berlinski vodilni krogi pojasnjujejo, da gre pri hamburških dogodkih ne za poedino akcijo, marveč za začetek pokreta, ki se je prej-kone predčasno začel. Pokret se je imel razširiti po vsi Nemčiji in je imel za cilj uvedbo republike svetov. Vojaške operacije pod vodstvom generala von Lettowa so se že začele. Vladne čete stoje tik ob meji hamburške države.

LDU Berlin, 27. junija. (ČTU) Dosedaj je stavkalo v Berlinu 20.000 železničarjev in delavcev.

LDU Berlin, 26. junija. (ČTU) V večernih urah se je položaj znatno poostril. Dozdeva se, da generalne stavke ne bo možno preprečiti. Obrambni minister Noske je izdal pravkar povelje, s katerim na podlagi zakona o obsednem stanju prepoveduje vsem železničarjem, da prenehajo z delom. Kdor se temu povelju zoperstavi, bo obsojen na leto ječe.

ADMIRAL REUTER PRED VOJNIM SODIŠČEM.

LDU Milan, 26. junija. »Corriere della Sera« poroča iz Londona: Uradno se javlja, da bo poveljnik nemškega brodograja, ki ga je pogreznilo lastno moštvo, admiral pl. Reuter, pozvan pred vojno sodišče, ki ga skliče medzavezniški svet v Parizu.

Proti stanovanjski bedi.

Kakor smo ž včeraj na kratko poročali se je v četrtek zvečer vršil v dvorani Mestnega doma shod, katerega je sklical odbor za odpravo stanovanjske bede. Shodu, ki je bil dobro obiskan je predsedoval nadrevident g. Černigoj. Po kratkem pozdravu je predsednik odbora začel s poročilom. Poudarjal je, da so vsi številni državni uradniki in nastavljenici, ki so prišli v Ljubljano iz zasedenega ozemlja in Nemške Avstrije, prišli z namenom, da bodo služili svoji domovini; pričakovali pa so tudi od nje, da jim bo nudila vsaj skromno streho. Toda veliko število teh ljudi še danes po preteku pol leta nima primerne stanovanja, ampak mora stanovati po vajgonih in barakah. Pokrajinska vlada je skušala nekaj časa z naredbami odpo-moči tej stanovanjski bedi, ampak končno je ostalo le vse pri naredbah, oziroma načrtih. Poročevalcu se zdi popolnoma nerazumljivo, zakaj se ni izvedel načrt

poverjeništa za socialno skrbstvo, ki je bil objavljen 7. aprila v »Napreju«. Da se ta načrt ni izvršil, pripisuje govornik krivdo odporu hišnih posestnikov in mestnega magistrata.

Nadalje je podal različne podatke o stanovanjski bedi. Iz teh podatkov posnemamo, da je v Ljubljani 534 strank brez stanovanja. Te stranke štejejo skupno 2256 rodbinskih članov. 130 strank je, ki imajo samo po eno sobo brez kuhinje. Ena družina z osmimi osebami stanuje v eni sami sobi brez kuhinje. Štiri stranke po sedem rodbinskih članov v eni sami sobi itd. 134 strank stanuje v železniških vozovih. Stanovanje iščejo uradniki in nastavljeni državne in južne železnice, pošte, finance, policije, sodnije, dopisnega urada, deželne vlade itd.

Da bi se preskrbelo vsem tem strankam stanovanje bi potrebovali 954 sob. Vse to je odbor dognal potem izpraševalnih pol. Istočasno je preiel odbor na polah celo vrsto različnih nasvetov, kako bi se dalo tej bedi odpraviti. Predlaga se izpraznjenje vojašnic od strani vojaštva, premostitev uradov iz privatnih stanovanj v barake; uporabo jubilejne ubožnice za stanovanja, natančen pregled stanovanj raznih veljakov in vil, ker je znan na pr. slučaj, da razpolaga stranka, obstoječa iz treh oseb z 11 sobami. 19 advokatov ima zasedenih 52 sob še poleg svojih stanovanj. Nadalje je v Ljubljani 181 strank, ki so podaniki tujih držav, katere bi se moglo prisiliti, da se izselijo. Je 225 vdov, ki imajo po celo stanovanje in so brez posebnega posla. 203 zasebnice, ki niso nikoder nastanjene ter živijo od svojega kapitala. Mnogo umirovljencev ter drugih zasebnikov. Predlaga se, da se pripravi te ljudi do tega, da se preselijo na deželo in tako napravijo prostor onim, ki so primorani, da stanujejo tukaj.

V prvi vrsti se pa zahteva, da se mora takoj pričeti z zidanjem novih stanovanjskih hiš.

V imenu hišnih posestnikov se je oglašil k besedi g. Petkovšek, odbornik društva hišnih posestnikov, ki je protestiral proti temu, da se pripisuje krivda bede hišnim posestnikom, ki delajo baje kupčije s stanovanji Svetnik dr. upnik zagovarja mestno občino in poudarja, da ni res, da bi bila dobila občina od vlade za nove hiše kredit 11 milijonov, katerega je omenjal poročevalec.

Končno se je sklenilo poslati brzojavke ministrskemu predsedniku Protiču, ministrskemu podpredsedniku dr. Korošču in ministru za socialno skrb Gostinčarju, v katerih se prosi za takojšnjo odpravo. Enoglasno je bila na to sprejeta še sledeča

resolucija:

Nad 500 družin s skupaj okoli 2500 družinskih člani javnih uslužbencev, zbranih na javnem shodu v Ljubljani dne 26. junija 1919 enoglasno:

1. odobrava akcijo, ki jo je iz lastne inicijative začel uradniški akcijski odbor za odpravo stanovanjske bede v Ljubljani.

2. Ugotavlja, da poklicani činitelji do sedaj niso še prav ničesar storili, da bi stanovanjsko bedo v Ljubljani odpravili, ali pa vsaj olajšali.

3. Protestira ogorčeno proti temu, da je v številu 79 »Napreju« z dne 7. apr. 1919 objavljeni izborni zasnova načrt naredbe deželne vlade brez vsakega vzroka podlegel popolnoma neutemeljenim časopisnim napadom; protestira najogorčeneje proti neverjetno brezprimernemu omalovaženju stanovanjskega vprašanja ne samo od strani poklicanih oblastvenih činiteljev, ampak tudi od strani javnosti in še posebno od strani hišnih posestnikov napram slovenskemu uslužbenstvu v Ljubljani.

4. Pozdravlja pa iskreno vsako javno ali zasebno pomoč, ki meri na to, da se stanovanjska beda čimprej odpravi.

5. Zahteva najodločnejše takojšnjo odpravo z ozirom na gnotne in zdravstvene nepravilnosti trpečega uslužbenstva, ki životari brez upa zmaže z naravnost brezprimernih nadalje nevdružljivih razmerah, dočim se tujevalci in izozemci, pa tudi brezvestni domačini šopirijo v obsežnih in neverjetno razkošnih stanovanjih, ne odgovarjajočih toliko naglašemu demokracizmu in človekoljubju.

6. Poziva najnujnejše slovensko pokrajinsko vladu v Ljubljani in skupno vladu v Belgradu, kakor tudi naše narodne predstavnike, da — svesti si dolžnosti glede nujnosti socialnega skrbstva — nemudoma, po drugod za obstoječih uzorih in brez vsakega, današnjemu času neprimerne ozkosrčnega birokratizma in pretiranega človekoljubja izda potrebne odredbe, da ne bodo uslužbenci, ki so v zvestobi do skupne domovine jugoslovanske, voljni prenesti vsako žrtev, primorani v obupnem položaju poseči po skrajnih sredstvih.

7. Pooblašča, že obstoječi akcijski odbor, da na podlagi danega položaja in materiala ukrene pri vseh merodajnih činiteljih takoj vse potrebno, da se stanovanjska beda pred zimo odpravi.

Ljubljanska porota.

Karel V. in Franc Dolinšek sta se zagovarjala dne 27. junija t. l. pred ljubljansko poroto, ker sta bila obdolžena, da sta Skabernetu ukradla iz prodajalne veliko blaga. Karel V., mlad fant, ki je bil rojen leta 1902. v Ljubljani, je služil pri Skabernetu kot tekač. Pošten je bil, kakor je rekel, dokler ni prišla Jugoslavija in se je pojavilo v slaščičarnah in v prodajalnah pecivo, klobase, pomaranče in drugo tako dobro blago. Fant je nagovoril drvarja Dolinška, da sta kradla Skabernetu razno blago; približno 4000 K je bilo vredno, kar sta odnesla g. Skabernetu.

Razprava proti Karlu V. in Dolinšku je trajala včeraj cel dan. Vodil jo je podpredsednik deželnega sodišča Regally, obtožbo je zastopal državni pravnik dr. Modic, Karla V. je zagovarjal dr. Pegan, Dolinška dr. Kreč.

Dolinšek se je, ko ga je aretirali pol. agent Podreberšek, zelo silovito obnašal: Zmerjal ga je in ga ugriznil ali opraskal na levi roki.

Državni pravnik dr. Modic je zahteval, da naj se Karol V. in Dolinšek kaznujeta, ker itak priznavata, da sta kradla.

Zagovornik Karla V. dr. Pegan je v svojem zagovoru prosil porotnike, naj ga oprostite. Karel V. se kesa svojega dejanja; kar je storil, je storil, da si je izboljšal svoj bedni položaj. Lastnega dobička ni imel, ker je zajedel, kar je izkupil za blago, ki ga je vzel g. Skabernetu. Opozarjal je na zastarelo našo zakonodajo in opozarjal, da francoski kazenski zakon mladotne zločince sicer obsodi, toda jih ne zapro, marveč se jim kazni pregleda, če se zločini ne ponove.

Dolinškov zagovornik dr. Kreč je opozarjal poroto na okolnost, da je Dolinšek drvar, delavec. Videl je, kako nekateri verižniki dobro živijo, kar je na 42 let starega moža, ki je bil ves čas pošten, tako učinkovalo, da je pričel krasti.

Po temeljitim resumeju predsednika Regallyja so porotniki, katerim je stavil senat pet glavnih vprašanj, pri svojem posvetu na vsa stavljenja jim vprašanja odgovorili z ne. (Razmerje v glavnih vprašanjih glede na tatvino 5 da, 7 ne).

Predsednik Regally je razglasil nato oprostilno razsodbo.

Po razglašeni razsodbi je nagovoril predsednik Regally mladotnega Karola V., naj bo odslej pošten in da naj se zahvali porotnikom, ker so mu izkazali milost. Karel V., ki očitno ni vedel, da je oproščen, je stopil pred porotnike, rekoč: »Prosim milostne sodbje«.

Ljubljanska porota bo danes razpravljala o dveh tožbah. Zaradi tatvine se bo zagovarjalo 6 večinoma mladih fantov iz Device Marije v Polju in Jožef Gartner iz Železnikov, ki je obdolžen, da je ukradel Jerici Mencej in Alojziju Menceju veliko blaga. V ponedeljek se pa prične senačna razprava proti Antonu Završniku, ki je obdolžen, da je 10. novembra lani ustrelil na Jesenicah Josipa Omejca.

Nemška narodna skupščina in podpis miru.

LDU Weimar, 26. junija. (DunKU.) Zakasnelo. Zbornica je močno zasedena. Tribune so prenapolnjene. Predsednik Fehrenbach otvori sejo po črti na 13. Na dnevnem redu je izjava nove državne vlade.

Ministrski predsednik Bauer izvaja: Kot član dosedanje vlade ne morem njemu delovanju izreči priznanja, nikakor pa ne morem izstopajočim članom, zlasti ministrskemu predsedniku Scheidemannu, odrekati tople zahvale za njih požrtvovalno delovanje, pravtako tudi mirovni delegaciji. (Odobranje na levi.) Stari kabinet je odstopil, ker so si naziranja o mirovnem načrtu stala ostro nasproti, toda ne ločena po strankah, marveč ločena po odgovornostnem čutu slehernega ministra. Neizmerno težak je bil nam vsem sklep, vstopiti v novo vladu, čije prva in najvažnejša naloga mora biti ta, skleniti mir nepravčnosti. Boda naroda in države nas je privredila skupaj. Svojega delovanja nismo smeli odreči, ako smo se hoteli izogniti nevarnosti, prepustiti Nemčijo brezvladnemu kaotičnemu stanju, iz katerega ne bi bilo nobene rešitve več. Stojimo tukaj, ne iz strankarskega interesa, še manj iz častihlepnosti, stojimo tukaj vsled čuta dolžnosti, zavesti, da je naša prokleta dolžnost, rešiti, kar se da rešiti. Neudeležbo demokratov pri vladi obžalujemo izredno. Naši dosedanj demokratični tovariši so nam bili cenjeni sotrudniki.

Program novega kabineta ostane oni, ki je bil podlaga vladi Scheidemannovi. Državna vlada more le predobro razumeti, ako spričo mirovnih pogojev naših protivnikov osvaja srdita ogorčenost poedinega in vse skupaj. Toda, ako smem ob nastopu svoje težke službe izreči prošnjo, velim: Ne dopuščajte, da bi vprašanje sprejema ali odklonitve postalo stvar stranke, ne verje-

mite, da bi bili zagovorniki odklonitve narodu odtujeni chauvinisti ali koristolovski politiki, ki iščejo korist svojih slojev ali denarnice v odklonitvi, ne mislite pa tudi, da so oni, ki so se prisiljeni in s premagovanjem samega sebe odločili za sprejem, strahopetci in da nimajo nobene narodne zavednosti. Na obeh straneh so važni razlogi, katerih ne sme prezreti noben odgovoren mož. Čas preudarjanja in pretehtovanja je minul. Prišla je ura dela, ura odgovornosti. Del te odgovornosti nosi vsakdo izmed Vas. Državna vlada si je popolnoma v svesti, da more odobravanje večine pač razbremeniti v demokratskem zmislu, pravtako pa tudi ve, da more navzlic vsem zaupnicam biti pred narodom in zgodovino opravičena le tedaj, ako deluje po proučitvi položaja brezobzirno in ne stremlji po strankarskem odobravanju. (Pritrjevanje.)

Kakorkoli misli kdo o vprašanju sprejema ali odklona, v enem smo vsi edini: Vsi najostreje obsojamo mirovno pogodbo, ki naj jo podpisemo vsled nečuvne sile. Ko smo prvokrat brali ta načrt, je iz vsega naroda, kakor iz enih ust prišel protest ogorčenja in odklonitve. Slišali smo glasove, ugovarjali smo najodločnejše, da bi nas brez branila žrtvovali koristim drugih narodov. Stavili smo protipredloge in smo pripravljeni za žrtve, kakor doslej še noben narod. Uspeh vseh teh ugovorov uspeh naše pripravljenosti za popravilo škode je bil ta, da so dovolili primeroma neznačajna olajšila. V ponedeljek zvečer naj se prične vojna iznova, ako ne rečemo: Da. Prične naj se vojaški pohod, za katerega je pripravljeno morilno orožje zoper brezbramben narod, ki pozna samo dve postavi: Popraviti na zunaj, znotraj pa razviti svobodo, priborjeno po razpadu. V tej uri na življenje in smrt, ob pretečem vkrakanju protestiramo poslednjikrat v svoji Nemčiji proti tej pogodbi sile in uničenja, protestiramo proti zasmehu pravice do samoodločbe, proti novemu ogrožanju svetovnega miru pod krinko mirovne pogodbe. Kdo se more še imenovati demokrat, kdo socialista, ki se ne protivi takemu izkoriščanju? Kdo se more še imenovati pacifista, ki se ne bojuje do skrajnosti zoper to mirovno pogodbo, zoper to vojno napoved! Noben podpis ne krati moči tega protesta, ki ga dvigamo in na katerega prisegamo za vse čase. (Živahno odobravanje.)

Vlada je opustila mešetarenje za ta ali oni bolj ali manj neznosni pogoji, katerih je skoraj nepregledna vrsta. Ta pogodba ne izgubi svojega uničevalnega značaja z izpremembami v posameznostih. Vlada mora uvažati, da ne sme postaviti naroda v 48 urah pred novo vojno, zakaj odklon ne bi odvrnil pogodbe. Nel ne bi bil le kratko odlašanje za: »Da!« Zlomljena je naša odpora sila. Ni ga sredstva za odvrnitev, pač pa nam je pogodba toliko v pomoč, da bo po slovesni privolitvi entente v spomenici z dne 16. junija od časa do časa izveden pregled pogodbe in da se bo prilagodila nastopivšim razmeram.

V imenu državne vlade mi je izjaviti, da je spričo teh okolnosti in s pridržkom ratifikacije po narodni skupščini vlada sklenila, dati podpisati mirovno pogodbo in izjavila nasprotnikom, da ne more nihče pričakovati od nemškega naroda, da bo po svojem preverjenju pritrjeval mirovni pogodbi, po kateri se bodo odtrgali živi udje od nemške države, se trajno žalilo nemško visočanstvo in se nemškemu narodu natorili neznosna gospodarska in finančna bremena. Ako vendar podpiše s pridržkom, naglašajo, da se umakne sli s sklepom, neizrečeno trpečemu nemškemu narodu prihraniti novo vojno, razdor narodne enosti po novi zasedbi nemškega ozemlja, strašno lakoto otrok in žena in neusmiljeno zadrževanje nemških vojnih ujetnikov.

Vlada se zaveže, izpolniti mirovne pogoje, naložene Nemčiji. Govoriti hoče pa v tem svečanem trenutku brezobzirno jasno, da se izogne vsakemu očitku neresčnosti. Naloženi pogoji presegaajo mero tega, kar more Nemčija resnično storiti, in mi odklanjamo vsako odgovornost, ako se pokaže neizvedljivost navzlic vsem nemškim naporom. Nadalje izjavljamo, da ne moremo sprejeti člena mirovne pogodbe, ki zahteva od Nemčije, da se prizna za edinega povzročitelja vojne, in da za to ne damo podpisa. Pravtako je proti časti vsakega Nemca, da bi pritrldil členu, kjer se zahteva od Nemčije, izročiti pripadnike nemškega naroda v obsodbo.

Zatorej bomo dali pooblastilo za podpis v nastopni obliki. Vlada nemške republike je pripravljena, podpisati mirovno pogodbo, ne da bi s tem izjavljala, da je nemška država povzročiteljica vojne in ne da bi prevzela obveznosti po členu 227 do 230 mirovne pogodbe.

IDU Weimar, 22. junija. (DunKU.) Zakasnelo. V narodni skupščini je bil predlog Schultze-Groberjev, da narodna skupščina pritrjuje za podpis mirovne pogodbe, sprejet v imenskem glasovanju z 237 glasovi proti 38 glasovom, 5 glasov ni bilo oddanih. Sprejeta je bila zaupnica za vladu z 236 glasovi proti 89 glasovom; oddanih ni bilo 68 glasov.

Umetniška razstava o Jakopičevem paviljonu.

Umetniška razstava v Jakopičevem paviljonu je namenjena v prvi vrsti našemu umetniškemu naraščanju, ki je po tem, kar nam nudi in po številu zelo skromen, a v več ozirih vendarle razveseljiv in vreden spoštovanja. Baje radi raznih težkoč, niti niso razstavili vsi naši najmlajši talenti in upamo, da bo prihodnja razstava našega naraščajočega zastopana mnogoštevilnejše in z boljimi stvarmi.

Dela so razstavljena v petih sobah, treh večjih in dveh manjših. Na dve večji sobi odpadejo po večini stara dela večje ali manjše vrednosti iz raznih privatnih zbirk; o tem bomo poročali podrobneje enkrat prihodnjič. Na naš naraščajoč odpade tedaj samo ena večja in dve manjši sobi, s precejšnjim številom po večini malih delc.

Navadnemu občinstvu najtežje dostopen je hrvatski kipar Marin Studin, ki je razstavil to pot 7 del. Občinstvo gre mimo njega z omalovaževanjem, zato, ker ga ne razume. Tudi med takozvanim razumnostvom ni dosegel vse pozornosti, ki bi jo Studin vendarle zaslužil. Studin je mlad umetnik, poln kipenja, ki se hoče osvoboditi vseh vplivov — tudi Meštrovčevega, kolikor ga je v njem — in utreti popolnoma novo, samostojno pot. Dejstvo je, da je zelo delaven in da kaže resno stremljenje, ki ga mora usposobiti za pomembnega umetnika.

Najtežja se zdi njegova »Melodija«. Ozka ženska glava na dolgem, ozkem vratu, v podolž zaokrožena usta, vse to vzbujajo misel, da imamo karikaturu pred seboj. Studin nam ni hotel podati ženske portret, on je hotel izraziti zateglo, otoplo melodijo. Občutje te melodije leži dovolj jasno v linijah in v fiziognomiji ženskega obraza.

Gotovo lažje razumljive so »Strasti«, četudi se ta način izražanja ne loči mnogo od onega v »Melodiji«. Ključ do popolnega razumevanja leži po mojem mnenju v legi obeh glav, v izrazu oči in ustnic posameznih obrazov. Isto je pri »Materni skrbi«, ki ni tako breztelesna, ko n. pr. »Hrepenenje«, katero pa je mnogo lažje razumljivo, kot »Pomlad«, to občutje jedva vzbrzeste mladosti, zelenja in popja, pol razvite prirode in čustva.

Bolj reelen, lažje dostopen, je vsakakor »Pastire«, zanimiv po svojem domisleku in zelo krepak. Isto je z reliefom »Portretom«.

Pozornost vzbujajo Fran Kralj, ki je razstavil kip »Materina skrb«, risbo »Delo« in pet reliefov. Na njem se pozna nekaj vplivov moderne nemške šole. Njegovi reliefi so zanimivi, močni v kompoziciji, če vzamemo n. pr. »Ob žetvi«, »Kosce«, »Martin Krpan«, je lep po svojem zamisleku; nehoti se ustavimo tudi pri »Spominih«, ki so morda poglobljeni najbolj. Veliko moč izraza kaže njegova »Materina skrb«, ki je bogatejša, bolj jasna po pojmovanju ko Studinova, dasi je zadnja v potezah krepkejša.

O Veno Pitonu so časopisi že parkrat pisali. Stvari, ki jih je razstavil, so po večini akvareli in pasteli; predmet njegovih sličic je Rusija, pokrajine in življenje njeno, zadnje čase tudi Ljubljana. Izmed zadnjih del je posebno lepo »Ljubljansko polje«, zelo dobra študija je tudi »Ob Ljubljanici«. Na prvi hip vzbudi zelo dober vtis tudi »V mraku«, ki pa ni tako skrbno izdelana; v tem oziru je boljši »Čevljarški most«. »Oktobersko jutro« in »Predpomlad« iz Rusije, sta dobri sličici; polna grenkega humorja je risba »Ujetnik«; »Dekoracijsko delo« je v sprednjem delu malo ponesrečeno; risba »Snežni metež« je zanimiva po svojem načinu. Naj imenujem še »Ivje« in »Poslednji sneg«; ta poslednja je zelo dobra. Tudi »Ribolov«, poln solnca, »Južno solnce« in »Portret g. F. A.« so vredne, da jih omenimo.

Tri male sličice je razstavil tudi mlad, zelo delaven in zelo nadarjen črnogorski slikar Milunović Milo: »Priteta«, »Študija«, »Iz Črne gore«. Tri različne načine slikarskega izražanja nam je pokazal. Lep je portret; mala skica je zanimiva. Umetnik kaže vse znake resnega stremjenja in nemirnega iskanja samega sebe.

Sterle Fran nas kot portretist ne zadovolji, on ne kaže popolnoma nobenega stremjenja. Njegovi obrazi so izdelani solidno, veliko skrb polaga na to, da doseže podobnost, kar se mu je pri večini portretov posrečilo. Njegova skrb je radi tega omejena samo na obraz in dela poljmanjlikovitosti pri slikanju života. Najbolji v obraz sam bi bil morda portret »Italijan«, v vse druge ni skušal položiti popolnoma nič lastnega. Skoro isto sodbo imamo o Šubicu. Njegovi obrazi so tako zelo šolsko delo in se tako približujejo vestnosti, da mejijo že na fotografijo; človek gre mrzel mimo njih.

Jakac Božidar je razstavil precej sličic (pastelov), ki kažejo mnogo vrlin, pri-

dnega dela in mogočnega stremjenja. Najboljši njegovi sliki sta brez dvoma »Jutro v gozdu« in »V gozdu«. »Portretna skica« in »Risba« sta tudi vredni vse pozornosti. »Pomladno jutro« je lepo v svojem ozračju. Zanimive so tudi ostale.

Ančik Fran ima razstavljenih par sliki, ki spominjajo na igračkane. Najboljša je »Mostiček«; tudi »Vatikan I.« ni slab.

Zupan Fran je razstavil 7 slik, ki kažejo mnogo pridnosti in resnega prizadevanja, o njem moremo reči, da je napredoval. Najboljša je slika »Breskva«, lepa po domisleku, preprosta po izdelavi. »Devinski zaliv« ima tudi mnogo vrtilin, enako »Večer ob Ljubljani«. Med ostalimi naj omenim še »Ob Savinji«.

G. A. Kos je razstavil sliko »Voda« (slika za glasbeno sobo), ki je precej zanimiva, močna v svojih linijah in barvah monotona in je poleg Milunovića in Zupanove »Breskve« ena najboljših slik v isti sobi na razstavi.

Zupanc Anica je razstavila »Metliški grad«, ki ima mnogo vrtilin, a dobimo utis, da smo videli že boljše dela te umetnice.

Dolar Lojze je že znan kipar, ki ga ne moremo šteti med naraščaj in je razstavil par zelo lepih, dovršenih stvari. Zelo zanimivo, krepko delo je »Idila«, vredna vsega zanimanja; isto je s »Portretom gđe R. T.«, ki je zelo posređen; v hvalevredno priznanje mu je tudi »Sužnja«. Poleg tega se nahaja na razstavi tudi »Molitev« in »Portret moža«.

Še nekaj naraščaja je, ki to pot ni razstavil. Ne moremo vedeti, koliko moremo upati od ljudi, ki so se nam predstavili, to je odvisno od njih dela in zdravega razvoja, da ne bomo delali prenapetosti. Jasno pa je, da moramo začeti prav resno razmišljati v naši bodoči slikarski šoli, katere ustanovitev je velika muhota, da ohranimo in vzgojimo naraščaj, ki ga imamo. Ne samo z ozirom na to, da vsi naši mladi ljudje ne bodo imeli potrebnih sredstev, da gredo študirat v tujino, je ta šola potrebna, važna je posebno za to, da postane umetnost, ki bo izšla iz te šole res naša, domača, da bo nosila vse znake, ki so za nas značilne; na ta način se bo naša umetnost na najlažji način osvobodila vseh tujih vplivov. Kdor bo čutil potrebo za to, bo itak lahko šel na tuje pozneje, da se tehnično izpopolni. To vprašanje je tako važno, da ne kaže odlašati z ustanovitvijo take šole; najbolj prikladen je, da se takoj z ustanovitvijo vseučilišča v Ljubljani položi temelj zanj. F. B.

Jože Stabej:

Alkoholizem in družabna preosnova.

V petnajstletnem protialkoholnem boju na Slovenskem se je marsikaj preduglačilo. Če pogledamo začetek in premo-trimo sedanost, vidimo precejšnjo spremembo. Posmeh, nagačivost, odpor in končno uvaževanje: vse to slike, ki se vrstijo pred nami.

Dokazala se je resnica, da je protialkoholno delo važen del preustroja človeške družbe in početek temeljite družabne preosnove. Izprva tega ni nihče verjel — vsaj videti je bilo tako — in odtod posmeh in preziranje. Tisti, ki so vladali nad družbo, so se bali kakršnegakoli družabnega izboljšanja, v svesti si, da bi s tem omajali same sebe; zato tudi niso radi videli protialkoholnega dela in ga niso hoteli pospeševati. V trojnem bratstvu kapitalizma, imperijalizma in militarizma, je bil v objemu tudi alkoholizem, kakor prikrit, a jako dober zaveznik. Ko v vojski trezen človek ni bil več zmožen, da bi klal svojega sobrata, so ga silili s pijačo in s tem obenem pognali vanj sovraštvo, da je potem »junaško« planil nad sodelovca ter ga umoril, ne da bi pa bil prav vedel — zakaj. Tako je pomagala alkoholizem vzdrževati svetovno vojsko s tem, da je v človeštvu

moril ljubezen in mu vlival sovraštvo. Alkoholizem je zvesto sodeloval pri sistemu uničevanja in propadanja in pri degeneraciji narodov.

V početkih našega protialkoholnega boja se je vršilo vse delo bolj v abstraktnem. Ščasoma pa je spoznanje naraslo in se izobličilo v konkretnost, kakor jo šele poznamo prav zadnji čas. Počasi bo izginil iz naroda vsak odpor proti preosnovi v smislu vseobče treznosti, ki bo postajala vedno lažja. Sam zakon dandanes ne velja prav nič, ako ni za njim močne volje tistih, ki bi ga naj izpolnjevali. Le oni zakon bo imel moč in veljavo, ki ga bo zahtevalo ljudstvo samo in ki bo tudi samo skrbelo zanj, da se izpolnjuje. Vse drugo bodo enodnevne muhe.

Protialkoholno vprašanje je socialno vprašanje. To dejstvo, ki ga ne smemo izgubiti nikdar iz predvidka, in v tem smislu ga moramo tudi reševati. Ne smemo torej smatrati morebiti za vprašanje kalk-shnega človeka ali posameznih organizacij, ki se bavijo le iz delnega interesa s tem. Torej jni naključje, če so se ravno najresnejši možje ustavili pri razmišljanju in delu protialkoholnega vprašanja in skušali najti izhoda.

Poglejmo si samo eno panogo družabne preosnove: alkoholizem in delavsko vprašanje. Recimo, da se vsem delavskim potrebam in zahtevam popolnoma ugodni, alkoholizem pa postane neokrnjen kakor dozda. Delavčev blagostanje bi vedlo zopet večino v propast, kmalu bi zavladala beda, delavsko vprašanje bi se moralo reševati iznova. Dovoljna obilica sredstev bi silila k uživanju, uživanje pa bi rodilo zlo v družini, nenravnost bi se udomačevala. Otroci bi postali nadležni, zato bi se povsod izabranjevali s preventivnimi sredstvi. Družinski mir bi se še kalil nadalje, velika zapravljivost bi imela za posledico revščino, nezadovoljstvo, vse bi bilo kakor prej, tuintam še celo huje. Kje je torej blagoslov od toli zaželjene rešitve delavskega vprašanja? Alkoholizem ga požre in ravno eden nezatrli greh rodi tukaj še stotero drugih.

Povsem drugačne bodo socialne razmere v slučaju, da se reši povoljno vprašanje alkoholizma. Delavec bo imel dovolj sredstev in po trudnem delu bo mislil, kako bi jih obrnil v dobro. Na popivanje ne bo mogel iti, krčma ga ne bo vabila k sebi. Ostal bo doma pri družini, ali pa bo šel v knjižnico, k predavanju, k poučnim tečajem, in obrnil tam majhno vsoto v svoje in narodovo dobro. Družina doma se ga ne bo bala, da bi pretepal ženo in otroke ali kako drugače robantil; veselili se ga bodo vsi v zavesti, da prinaša nekaj novega s seboj, da prihaja obenem z njim v hišo nov duh. Delavčeva inteligenca se bo večala in tako bo kmalu zmožen, da vzame vse svoje zadeve popolnoma sam v roke in mu ne bo treba prositi in izsiljevati milosti od nikogar, kakor jih mora še danes.

Kakor pri delavcu, tako bo v vsej ostali družbi. Sporedno s protialkoholno preosnovo mora vzkliti splošen preokret v načinu človeškega mišljenja. Notranjega prerodenja je treba. Človeštvo mora spoznati svoj pravi namen in svoje naloge.

Vedite torej vsi, da reševanje protialkoholnega vprašanja ni sanjarjenje kakšnih maloštevilnih prenapetosti, temveč resno delo vseh onih, ki se trudijo za res temeljito izboljšanje družabnih razmer. Da pa še uspehi niso takšni, kakršni bi morali biti, je znak nepravilnosti našega ljudstva, še bolj pa znak nerazsodnosti tistih, ki bi morali biti pri delu. Naj se svet pa še tako smeje, pri nas je resnica: Brez temeljite rešitve protialkoholnega vprašanja bo večina vseh družabnih preosnov neizdatna in brezuspešna.

Gospodarske novice.

Gospodinski tečaj po deželi. Poverjenstvo za kmetijstvo namerava prirediti več gospodinskih tečajev po deželi, ki imajo prirediti jeseni in trajati po deset tednov. Za take

tečaje lahko prosijo županstva, župni uradi, kmetijske podružnice in druga društva ali pa posebni v ta namen sestavljeni odbori. V gospodinski tečaj se bo sprejelo 12 do 16 udeleženk. Stroške za prehrano (kosilo) morajo nositi učence, stroške za učitelja in učne pripomočke prevzame poverjenstvo za kmetijstvo, potrebne prostore s pritliklinami za tečaj in za dve učiteljici, kakor tudi potrebno kurivo pa mora preskrbeti dotično županstvo, društvo oziroma odbor. Imenovani interesi, ki želijo, da se priredi v njih kraju letošnjo jesen gospodinski tečaj, naj se čimprej obrnejo na poverjenstvo za kmetijstvo deželne vlade za Slovenijo v Ljubljani, kjer se dobe vsa nadaljnja pojasnila.

g O čekovnem prometu. Ali je mogoče ček, ki sem ga že odposlal čekovnemu uradu in se že nahaja pri čekovnem uradu preklicati? Pride slučaj, da sem s čekom nakazal kaki osebi znesek in odposlal ček čekovnemu uradu. Takoj potem pa pridem na to, da sem tej osebi že vse plačal, ali pa, da ji sploh nisem nič dolžan. Kaj naj storim v takem slučaju? Seveda ček prekličem. Če sem v Ljubljani, nesem ta preključ kar sam v čekovni urad, sicer ga pa pošljem po pošti, oziroma, če gre za večje zneske, ga pošljem brzojavno. Ali ima pa ta preključ tudi kaj uspeha? Tu je treba razlikovati med imenskimi in blagajniškimi čeki. Kakor znano so imenski čeki taki čeki, na katerih je oseba, ki naj prejme znesek, z imenom navedena. Čekovni urad pošlje tej osebi znesek po čekovni nakaznici, ki je poština prosta, po poštini nakaznici, z denarnim pismom ali tudi brzojavno. Če dobi čekovni urad, predno je odposlal čekovno in poštino nakaznico, denarno pismo ali brzojavno poštino nakaznico, sporočilo lastnika čekovnega računa, s katerim ta preključ svoj ček, mu seveda takoj ugoditi in ne odpošlje denarja. Če bi čekovni urad nakazani znesek kar na kratko lahko pripisal čekovnemu računu one osebe, ki naj prejme nakazani znesek, ima preključ čeka uspeh, če ga je prejel čekovni urad še predno je odposlal oziroma pripisal nakazani znesek. Tudi blagajniški ček se lahko preklicuje. Preključ ima pa brez ozira, kdaj je bil vložen, samo tedaj uspeh, če je 14-dnevni rok, ki je po postavi določen za prezentacijo že potekel.

g Nova bančna ponudba. Neka velika angleško-belgijska finančna skupina je stavila belgrajski vladi ponudbo, da ustanovi v Srbiji Anglo-Belgo-Srbsko banko s kapitalom 50 do 100 milijonov frankov. Namen te banke bi bil v prvi vrsti, da pomore srbskim denarnim zavodom, da zopet začne z delovanjem. Poleg tega bi ustanovili veliko hipotekarno banko. Vlada je ponudbo izročila v pretres belgrajski trgovski zbornici.

g Devizna centrala. »Jugoslavenski Lloyd« poroča, da bo naredba o centrali za plačevanje v inozemstvu v kratkem objavljena. Centrala za plačevanje v inozemstvu bo poslovala kot oddelek finančnega ministrstva. V centrali bo zastopano finančno ministrstvo, ministrstvo za trgovino in industrijo, Narodna banka, trgovske in obrtne zbornice ter denarni zavodi.

Pomanjkanje usnja.

Interpelacija.

narodnih poslancev Piška, Dr. Hohnjeca in tovarišev

na ministra trgovine zavoljo pomanjkanja usnja med ljudstvom.

Usnja primanjkuje po vsej državi Srbob, Hrvatov in Slovencev, in kolikor se proda, je treba zanj plačati neprimerno visoke cene. V rednih razmerah v naših krajih ni nedostajalo ne usnja, ne blaga iz njega. Industrija z usnjem in čevlji je pri nas tako prospevala, da nismo krili le lastne potrebe, marveč smo tudi izvažali. Sama Slovenija je pred vojno producirala za 21 milijonov kron usnjarskega blaga, izvozila pa smo približno za 7 milijonov kron. Glavne surovine, kože in čreslovine, pridelujemo doma. Imamo večje strojarne v Ljubljani, Trzinu, Litiji, Mariboru, Šoštanju, Celju, na Vrhniki, v Zagrebu in po nekaterih krajih Slovenije.

V tovarnah in po skladiščih je še mnogo usnja, trgovci ga prodajajo po oderuških cenah, ubogo ljudstvo pa hudo trpi vsled pomanjkanja usnja. Če do jeseni ne pride v promet vsaj kolikor toliko zadovoljiva količina usnja, otroci vsled pomanjkanja obutve ne bodo mogli hoditi ne v šolo ne v cerkev.

Zadnjo jesen je vlada iz tovarn nakazala nekaj usnja in se je isto dobivalo po razmeroma zmernih cenah, in sicer podplat 1 kg po 28 K, zgornje usnje po 32 K. Ko pa se je nakazana količina usnja razprodala, so se po trgovinah cene usnja zopet dvignile do oderuške višine. Dandanašnji revnejši ljudje delavskega in kmetijskega stanu sploh ne morejo kupiti obutvala.

Vprašamo torej ministra trgovine:

- 1.) Ali mu je znano, da vlada med ljudstvom tako veliko pomanjkanje usnja in da so cene usnja pretirano visoke?
- 2.) Ali misli kmalu izdati ukaz, da se iz zalog in skladišč zopet nakaze potrebnega množina usnja v razprodajo po primer-nih cenah?
- 3.) Ali namerava odrediti in storiti, kar je potrebno in pripravno, da se v naši državi zopet dvigne in okrepi usnjarstvo?

Nabirajte zdravilne rastline.

Ker po lekarnah ne primanjkuje samo kemikalij in tujih drog, ampak tudi naših domačih zdravilnih rastlin, in ker je le malo upanja, da bi v jeseni dobili v zadostnih količinah zdravil iz inozemstva, pozivamo, posebno naše kmetstvo ljudstvo, da se v večji meri kot dosedaj poprime nabiranja domačih zdravilnih rastlin. Otroci in starejši ljudje, ki niso zmožni težkega dela na polju, lahko z nabiranjem zaslužijo lepe vsote. Pravilno posušene rastline se danes prav lahko in dobro prodajo. Sušiti je treba v senci, nabirati le v solnčnih dneh (ne v rosi!).

V pošteved pridejo posebno naslednje rastline:

Listi: Šmarnic, lapuha, pljučnica, divjega slezenovca (malva), sleza (ajbiš), volčje črešnje (beladona), breze, volovskega jezika, torpotca (Plantago major).

Cveti: brdnje (arnike), kamilice, plavice, poljskega maka, bezga, lipe, lučnika (papeževa sveča).

Cele rastline: rman, njaveka, preslica, zlati grmiček (tavžend roža), bela mrtva kopriča, pelin (cvetoč), sv. Janeza roža, dobra misel, polaj, navadna komoljica (artemisia vulg), poljska materna dušica (thymus serpyll).

Korenine: Volčje črešnje, regrata, navadnega iljsjaka (akoni), milnice (saponarija), svišča (encijan), trnjevega gladeža (ononisspinosa), srčna moč (tormentila), teloha.

Dalje: bezgove in brinjeve jagode, janež, kumina, borovnice, zelod, gomolje kukavic, planinski mah, trosi navadnega li-sičjaka (Lycopodium, malisa štupa).

Posebne važnosti pa so rženi rožički (Fungus secalis), ki se jih navadno na kmetih vrže na gnoj. Njih cena je tako visoka, da se nabiranje gotovo izplača.

Vse nadaljne informacije nabiralcem daje po možnosti

Odbor službujočih farmacevtov v Ljubljani.

Gospodu Cirilu Kemperle, strojnemu stavcu v Jugoslav. tiskarni, povodom poroke z gospodično Julko Kuzminovo najiskrenejše čestitke!

Stanovski tovariši.

Isčem 2 bišni eno izurjeno, ki se tu in likanju in zna tudi šivati, druga naj bo močna za navadna dela, če tu tudi začetnica. Plača dobra. Vstop se želi takoj. Predstavi se Bleiweisova cesta 27, II. nad.

Pokradeno je bilo pred kratkim neki stranki v Ljubljani ali tiki nje kupim takoj. Cenjene ponudbe na A. B. 3834. Hotel Union, Ljubljana.

Salonska garnitura lepa, se proda. Istotam se proda tudi razno drugo pohištvo. Ogleda se od 2-4. ure Franciškanova ulica 10, II.

Lokal vožji, se išče. Eventuelno svetlo skladišče ali pritično stanovanje v Kranju. Ponudbe na upravnistvo »Slovenca« pod »Kranj« 3840.

Obleke napredaj ženske, moške (vo-jenske) obleke in čevlji. Naslov pove uprava »Slovenca« pod št. 3804.

Biagalna Wieser, 130x53x46 in ori-ginalne olinatne slike se proda. Gosposka ul. 10, II. nad. 3-4 h pop.

5-8 gospodov na hrano Naslov pove uprava »Slovenca« pod št. 3835.

Proda se: lepa močna krava s toletom, par lepih mo-čnih konj in več sto kg suhega špeha domačih prašičev. Poizve se v Ljubljani, Poljanska cesta št. 57.

Kupi se: 1 pisalni stroj, 1 želez, bla-se, gajna, 10 kg rum esence, 1 dec. tehnična, 1 opalograf, 1000 kg premoga, 200 hl belega vina 917

Proda se: 1 spalni divan, 2 konjska koca, 1 par čevljev Golserce 45, 1 zlat kronometer za avtomobiliste, 1 gumijev plašč, 1 browning 7-65 mm, 20 kg jancev. Ponudbe sprejema: Kup-čijska posredovalnica »Kmetkator« Ljubljana, Jurčičev trg 3. Poslovne ure za stranke: 10-12. 3-5.

Konj, 2 leti star, se proda v Tomače-vo, vem št. 5 pri Ljubljani.

Siroje za pranje dobavila na veliko trvdka VINKO VABIČ, Zalec pri Celju

Kol pomoč gospodinj se sprejme nesljliva, rajši priletna oseba za večje gospodinjstvo oziroma nadzorstvo za boljšo kuho. — Pismene ponudbe na upravo »Slovenca« pod št. 3809.

Leseno vojno ima napredaj gozdarski urad v Oplotnici pri Konjicah, Stajersko.

V vseh gospodarskih in premoženjskih zadevah se obrnite na Gospodarsko pisarno dr. Ivana Černe, Ljubljana, Miklošičeva cesta 6 (nasproti hotela Union) telefon št. 57.

Viničar Isčem nečezjenega viničarja v Zagrebu za vinograd 1 1/2 orala, ki se razume na vsa dela v viničarstvu in sadovnjaku. Nastop takoj. Ponudbe z zahtevno plačo na: M. Bazil-ance, Zagreb, Draškovičeva ulica 36.

Restavracija v Prešernovi ulici št. 9 se priporoča v Ljubljano potujočemu občinstvu. 3407

Krasno posestvo s mlinom in prvo-vrstnim zemljiščem vodna moč, električna razsvetljava, v bližini Celja, se radi izselitve za nizko ceno proda. Pojasnila se dobijo iz pri-jaznosti v Kolodvorski ulici št. 81.

Oženjen par iščem za malo posestvo 50 oralov v bližini Zagraba ob železni postaji. Razumeti mora na gospodarska dela, reje krav, konja in prašičev. Stanovanje in hrana v hiši. Plača po dogovoru. Ponudbe sprejema: M. Bazilance Zagreb, Draškovičeva ul. 36.

Resna ženitna ponudba. Prileten drž. uradnik želi v svrhu ženitbe seznaniti se s priletno samico ali vdovo brez otrok, hišno posestnico v Ljubljani. Poleg dobrega gospodinjstva in varčnosti se zahteva lastnosti, ki jamčijo za slogo in zadovoljnost v zakonu. Molčljivost zagotovljena. — Ponudbe pod besedo »Sreča« na upravnistvo.

Naročajte »Slovenca«!

Učenca za mizarstvo sprejme Ivan Smole, Tacan št. 27, p. št. Vid pri Ljubljani. — Prednost ima se učeči se vajenec.

Par konj 8 let starih za lahko ali težko vožnjo, se takoj ceno proda. — Naslov pod I. Ju-goslavanski anončni in informacijski za-vod Beseljak & Rožanec.

Preključ.

Preključujem vse žaljitive s katerimi sem psoval I. B. t. I. Ivana Modic, Gor-jupovega na Vel. Blokah javno pred vaškimi fanti v Blokah.

Janez Mazi, posest. v Vel. Blokah. 35.

Pridno kmetčko deklet poštenih sta-rišev, katera je večja sama kuhati, se takoj sprejme. Ponudbe F. Mastek, Ljubljana, Stari trg 28.

Alojz Drofenig

trgovca

Cveti Drofenig roj. Singer

poročena.

Ljubljana — 28. junija 1919 — Celje.

3838

Kupujem vsake vrste harmonije in klavirje ter plačam po najvišji ceni. Ivan Kasi, izdelovalec harmonijev, Ljubljana, Komenskega ulice 36. Ravno tam se sprejme tudi mizarški pomočnik z vso oskrbo. 3801

Radi opustitve trgovine prodam: prazne sode od 60—1000 l velike. 1 vagon raznih boteljk F. Cvek, Kamnik.

Kuharica

poštena, snažna in pridna, dobi službo v Ljubljani. — Naslov v upravi »Slovenca« pod števil. 3817.

Francišek KOŠIR s Pristave pri Borovnici se pogreša že od oktobra l. 1914. Bil je takrat v Galiciji pri 27. polku, 14. komp., vojna pošta 65. Kdor ve kaj več o njem, naj obvesti Franciška Košir na Pristavi pri Borovnici, ki poravnava vse morebitne stroške. 3826

Mesarski učenec

poštenega značaja, se takoj sprejme. Mesarija »Narodni dom«, Velikovec, Koroško. 382z

Zahvala.

Za vse v toliki meri izkazano sočutje povodom bridke izgube naše predrage soproge oziroma matere in gospe

Marije Cirman
roj. Komatar

kakor tudi za darovane vence in mnogostevno spremstvo predrage rajnice k večnemu počitku izrekamo prečastiti duhovščini, posebno prečastitemu gosp. dekanu Valentinu Zabretu za blagodejna tolažila v boleznih, in vsem velečlenim sorodnikom prijateljem in znancem ter ostalim udeležencem svojo iskreno zahvalo.

Posebna hvala velja še, veleč. gospodinu profesorjem iz zavoda sv. Stanislava.

V St. Vidu n. Ljublj. 24. 6. 1919.

Zalnoči ostali.

Šmarješke toplice - Mirni gaj!

Slavnemu občinstvu se vljudno naznanja, da so šmarješke toplice — Mirni gaj — popolnoma na novo preurejene ter se najtopleje priporočajo vsem, ki se hočejo iznebiti putike ali pa revmatizma.

Vsak, kdor želi čez poletje uživati sveži zrak na mirnem kraju, dobi okrepčilo, in če je bolehen, tudi zdravje.

Do šmarjeških toplic — Mirni gaj — je od Novega mesta po okrajni cesti čez Šent Peter z vozom komaj tričeturi ure. Pošti sta šmarjeta ali pa Bela Cerkev na Dolenjskem.

Oznaniša, »Union - Propaganda«, Maribor.

Novost, svetovni predmet, se da trgovcem, potnikom in večim osebam v razpečevanje. Stalni, sijajni zaslužek. Pojasnila se dobe pod »Luce« za 25 K od »Union - Propaganda«, Maribor.

Slivovko, rum, brinjevec,

fino jedilno olje, vžigalice, stearinske sveče v zavitkih, poper itd. nudiva od tukajšnjega najinega skladišča. — Oddaja se samo na debelo.

Gregorc & Verlič, Ljubljana, Cesta na Rudolfovo železn. 7.

BALKAN ima nekaj vagonov zdrave **KORUZE** naprodaj!

Oddaja cele vagone.

3771 (4)

Krojaški pomočniki

s plačo 1. razreda se sprejmejo pri tvrdki K. Pučnik, Ljubljana, Sodna ulica 3. 3758

Na kmetije v kamniški okolici se sprejme pridno in pošteno

deklet

vajeno kmetijskega dela, živinoreje in navadne kuhe. Naslov se pošlje v upravnistvu »Slovenca« pod števil. 3787.

Vžigalice

brez nakaznic. Černak & Val, Ljubljana, Vodnikov trg 2.

Gradbeni oddelek obratnega ravnanstva južne železnice v Ljubljani nujno potrebuje 3 risarje za stavbene risbe. Reflektanti naj se osebno predstavijo pri ravnanstvu (Gradb. odd.).

Napredaj je nov, močan

parizar

s širokimi kolesi v Sori št. 2, p. Medvode.

Znameniti in zdravilni vrelci

Krapinske Toplice

Hrvatsko

zdravilo z gotovim uspehom vse vrste revmatizma, bolečine v kosteh, ishlasi in vseh vrst posledic, delujejo izvanredno dobrodejno na živčni sistem (nevralgija, neuralgija, histerija, boli v kosteh, jaci zboljšavajo kronične bolezni mehurja, kronično otekanje krvi in kožnih bolezni. Nadalje delujejo povojno na nervoznost pri ženskih, pri kroničnem upadanju maternice itd. Pobliznja pojasnila daje in pošilja brezplačno kopališko prospekt ravnanstvo. 2597

Knjigovodja

za tovarniški obrat za takojšnji vstop se išče. Samostojni, bilančno sigurni, v vseh pisarniških delih izveščani, slovenskega in nemškega jezika v govoru in pisavi in stenografije zmožni reflektanti, naj pošljejo s prepisi sprave in zahtevo vpošljejo ali naj se osebno predstavijo. Uradniki v železniški stroki imajo prednost. 3797

Strojne tovarne in livarne d. d. Ljubljana.

Vžigalniki

v obliki patrone

z verižico ali brez nje.

Najbolje izvršeni!

NOVOST:

Ploski vžigalniki.

Kamenčke, kolesca,

spiralke in stenj

dobavljajo najceneje

M. FOIDL, Dunaj XV,

Rosnagasse 11/16.

Cenik zastoj in franko.

Kupujem

lipovo cvetje

Zbirajte ga!

Gg. trgovci naj javijo skrajno prodajno ceno, sicer ponudba brez pomena!

Vinko Vabič, Zalec p. Celju.

Mlado kravo

dobro mlekarico

po teletu,

zamenjam po dogovoru za

konja 6—9 let starega, 15—16

pesti visokega in srednje reje, si-

uren za vožnjo in dober za tek.

Ponudbe sprejema: JOŽEF KOGOVŠEK,

posestnik, Boh. Bistrica 131. 3776

Gustav LÖWY

Dunaj 3810

II, Taborstrasse 22

veletrgovina

se priporoča za izvršitev vsako-

vrstnih kompenzacijskih dobav.

Prosijo se

ponudbe oziroma vprašanja.

Išče se poslopje se kupi tovarna

ki bi se dalo uporabiti v industrijske svrhe, oziroma

katerekoli stroke naj je v obratu ali ne. Biti mora v Ljubljani ali bližnji okolici event. tudi kje drugje. Ponudba s opisom in ceno se prosi poslati pod šifro »Tovarna« na Anončne ekspedicije AL Matelič, Ljubljana. 3811

Ravnokar došel lister

za moško in damsko uporabo ter vse drugo manufakturno in modno blago

se dobi v vseh množinah pri tvrdki 3813

prej T. Kunc **SCHWAB & BIZJAK** Ljubljana

Dvorni trg 3, pod Narodno kavarno.

Pisarna Jos. Stadler

se nahaja od 25. junija dalje v

Sodni ulici števil. 11

preje Cesta na Rudolfovo železnico 7

Večje industrijsko podjetje išče za svojo električno popravilno delavnico

spretnega ovijača

kateri ima večje skušnje v ovijanju pri motorjih za istomerni in izmenični tok (visoka in nizka napetost). Ponudbe je nasiljavljati na upravo tega lista pod števil. 3808.

Veleobrt nekega pohištvenega in stavbenega mizarstva ter podjetja za obdelavo lesa

na Stajerskem z železnično postajo

išče zveze z deželnimi stavbenimi družbami, oblastvi itd. za zopetno

zgradbo in prosi vprašanja v svrhu dobave potrebnih predmetov

(lesne konstrukcije vsake vrste kot za stanovanjska, barake, lope za

stroje, šupe za blago, okna, vrata, pohištvo v poljubnih vzorcih in

risbah, izdelovanje voz itd.). Ker so na razpolago zaloge lesa in

drugi obrtni predmeti, se bi zamogla naročila točno izvršiti. Vpra-

šanja so poslati pod šifro »Wiederaufbau 11384« na Rudolf

Mosse, Dunaj - Wien I, Selterstätte 2. 3794

Kupiva proprijetne predmete večje žage in sicer:

2 polnojarmenika (Vollgatter), 36 in 24 col prostornine, nekaj

1 parni stroj (lokomobila) 30—60 HP, kurjava z žaganjem

rično, ure, ena, 1 točilo, neta itd. 10 vagonov železnih

tračnic za gozdno železnico 5—8 m dolžine po tekočem metru,

profil 7 kg teže. Ponudbe na

Braća Janeković,

trgovina z lesom

Zagreb, Kukovičeva ulica 3.

Greste na potovanje?

Imate li kovaček?

Naročite ga lahko v Pleinarski šoli v Sirovišču pri Pinju, katera ga vam najceneje dopušlje z obratno pošto. Zahtevajte ponudbo!

Trgovci opust.

Prporočamo edino tovarniško zalogo šivalnih strojev za rodbino in obrt, ter njih posameznih delov.

Istotam se dobijo potrebščine za šivilje, krojače in čevljarje, ter galanterijsko in manufakturno blago za obleke.

Jos. Petelinc, Ljubljana, Sv. Petra nasip, za vodo desno.

Sezona maj-september. Zdravniško vodstvo Dr. Gavrič.

Dijetetični sanatorij

Rogaška Slatina

za vse kronične bolezni želodca in črevesa, jeter in ledvic, za vse bolezni preosnove (sladkosečnost ali cukrova, debelost), za putiko (arthritis urica, uratična diateza). — Okrepčevalne kure za bledične in slabokrvne rekonvalescente po pljučnih, srčnih boleznih in za bolezni na živčevju. — Dietetično zdravljenje po metodah prof. Dr. Noordena, fizikalna terapija po načinu in običajih svetovnega zdravilišča Wiesbaden-a.

! Banatska moka !

Komisija „BALKAN“ LJUBLJANA prodaja dokler traja zaloga lepo, belo moko za kruh in kruh. — Oddaja samo cele vreče,

Naznanilo.

Tvrdba G. Tönnies, stavbno podjetje v Ljubljani, naznanja, da sta iz tvrdke izstopila gg. Gustav in Viljem Tönnies, na nove pa je vstopil kot javni družabnik gradbeni svetnik g. Rudolf Tönnies, uradno poverjeni arhitekt in mestni stavebnik mojster v Ljubljani, do sedaj gradbeni ravnatelj bosansko-hercegovaškega gradbenega delniškega društva v Sarajevu.

Tvrdba vodi od 1. maja 1919 naprej gospoda Zmili Tönnies in Rudolf Tönnies kot javna družabnika.

Tvrdba prevzema v izvršbo napravo projektov-nacrto in stavb vsake stroke, v vrhulni stavbi pa kot posebnost moderna industrijska poslopja.

Vršila bo, kakor doslej, vsa prevzela dela strogo solidno ter se priporoča za nadaljna naročila.

Stavbno podjetje G. TÖNNIES.

Večje število

delavcev

za vzdrževanje cest in ulic išče mestna občina ljubljanska. Zglasiti se je pri cestnem nadzorstvu na magistratu med 11 in 1 uro popoldne.

Vsakovrstne slamnike

prporoča gospod trgovec in slavnemu občinstvu, kakor tudi slavnate čevlje (šolne), predpražnike, slavnate podplate za v čevlje

Franjo Cerar, tovarna slavnikov, Stob, p. Domžale.

Tovarna je 7 minut od kolodvora.

OPEKO

zidake in strešnike oddaja po najnižjih cenah od postaje Celje Oswatitsch & Karlovšek, Celje.

Pozor!

Fina kolesna pnevmatika

inozemski izdelek kompletne garniture

J. GOREC

trgovina s kolesi v Ljubljani, Marije Terez. c. 14.

Ing. Dr. Miroslav Kasal

oblastveno poverjeni stavbni inženir

Specijalno stavbno podjetje za betonske, železobetonske in vodne zgradbe v Ljubljani, Hilšerjeva ulica št. 7.

Izvršuje strokovno:

Naprave za izrabo vodnih sil, vodne žage, elektrarne, betonske in železobeton. jezove, mostove, železobetonska tovarniška poslopja, skladišča, betonske rezervarje, železobetonsko oporno zidovje in vse druge betonske in železobetonske konstrukcije. Prevzema v strokovno izvršitev vse načrte stavbeno inženirske stroke. Tehnična mnenja, zastopstvo strank v tehniških zadevah.

Barva

vsakovrstno blago

pere

domače perilo

(pošilja po isto na dom)

tovarna Jos. Reich

kemično

čisti

obleke

svečnilika

ovratnike, zapestnike in srajce

Ljubljana, Poljanski nasip 4 Podružnica Selenburg. ul. 3.

Metle

z držajem, kriče za ribanje iz sirka, postavljeno v Veliko Gorico, nudi za trgovce

Prva hrvatska tvornica metala i četaka, Velika Gorica.

Stavbena tvrdka VILJEM TREO

v Ljubljani, Marije Terezije cesta štev. 10

si usoja naznaniti, da je zopet pričela s svojim delovanjem in se priporoča za prevzemanje vseh v njeno stroko spadajočih del, kakor:

novih zgradb, prezidavanj, vsakovrstnih popravil, sestav načrtov, zadevnih proračunov, cenitev, tehničnih mnenj itd.

v dolgoletno znani solidni in strokovnjaški izvršbi po najnižjih cenah.

3842

Narodna banka d. d. u Zagrebu.

Zagreb, mjeseca juna 1919.

Poziv na subskripciju

25.000 komada dionica, glasećih na donosioca po K 400.— naslovne vrijednosti u ukupnom iznosu od K 10,000.000.—

P. n.

Na temelju svojedobnog ovlaštenja izvanredne glavne skupštine, odlučilo je ravnateljstvo Narodne banke d. d. provesti povišenje dioničke glavnice i emisiju novih dionica pod slijedećim uvjetima:

1. Dionička glavnica od K 10,000.000.— povišuje se izdajanjem novih 25.000 dionica po K 400.— nom., dakle za K 10,000.000.— na K 20,000.000.—.

2. Posjednicima starih dionica pridržuje se 18.750 komada novih dionica, i to tako da svakome dioničaru pripada pravo na 4 stare dionice optirati 3 nove uz cijenu od K 440.— po komadu nove dionice, zajedno sa 5% kamata od 1. siječnja 1919. do dana uplate.

3. Nedioničarima (novim podpisateljima) i starim dioničarima za dionice, koje žele potpisati preko broja, koji im pripada u razmjeru od 4 stare na 3 nove, nudi se 6.250 komada dionica po tečaju od 475 K za dionicu od 400 K nominalnih sa 5% kamata od 1. januara 1919.

4. Subskripcija počinje 15. juna, a svršava 31. jula 1919.

5. Nove dionice imaju kupon za godinu 1919., te im pripada pravo na dividendu za istu.

6. Protuvrijednost potpisanih dionica valja uplatiti odmah, a najkasnije do 31. jula 1919.

Uplate za nedodijeljene nove dionice povratiti će se skupa sa 3 1/2% kamata od dana uplate do povratka novca.

7. Subskripcija se obavlja odnosno primaju prijave:

U Zagrebu: Narodna banka d. d.,

» Brodu n/S: Banka i mjejačnica Brdarić i drug, kao afilijacija Narodne banke,

» Dubrovniku: Srpska centralna banka za Primorje, Dubrovačka trgovačka banka i Pučka štedionica d. s. o. j.,

u Ljubljani: Ljubljanska kreditna banka d. d., Kranjska deželna banka,

» Osijeku: Srpska štedionica,

na Rijeci: Hrv. centralna banka d. d.,

u Rumi: Zadruga banka d. d.,

» Sarajevu: Hrvatska centralna banka,

» Splitu: Zadruga savez,

» Varaždinu: Varaždinska štedionica,

» Virovitici: Virovitička štedionica,

» Zemunu: Zemunska štedionica,

dok uplate mogu uslijediti također kod svih zagrebačkih zavoda te njenih filijala.

8. Posjednici starih dionica, koji žele u smislu točke 2. optirati nove dionice, valja da predlože kod gore označenih mjesta subskripcije: točno ispunjeno i potpisano prijavnici uz naznaku popisa brojeva starih dionica (u koliko nisu kod zavoda u polugu) ili medjutomnicu starih dionica.

9. Repartaciju dionica subskribiranih u smislu točke 3. pridržuje sebi ravnateljstvo.

10. Tečajni (ažijski) dobitak, koji se poluč kod izdanja novih dionica, ide u korist redovite pričuvne zaklade odbivši troškove emisije i pristojbe.

11. Za provedbu ove emisije stvoren je sindikat, koji zajamčuje uspjeh povišenja dioničke glavnice.

Ravnateljstvo Narodne Banke d. d. u Zagrebu.